National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

B103/c/14/5

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Second class mail
registration number — 1089.

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 51 (3068) XXXIII aastakäik | Teisipäeval, 10. juulil 1984 — Tuesday, July 10, 1984 | Üksiknumbri hind 70 senti

KUNI 12000 ESTO-84 AVAMISEL

Eestlased „vallutasid" Ontario Place'i — Kogu päev rahvuskultuurilisi üritusi

Pühapäev oli ESTO-84 ametlik avamise päev. Juba varahommikul kogunes eestlasi päiksepaistelisse Ontario Place'i, kus eesti rahvarõivaste kirevus sobis rohelise purgimaastikuga. Kõikjal oli näha rõõmsaid kohtumisi ja jällenägemisrõõmu. Eestlaste jahid jõudsid lipuehtes Ontario Place'is ettenähtud kai veerele ja jäid kogu päevaks. Avatseremooniast osavõtjate arvu hindasid Forum'i teenistujad 12.000-le.

Avatseremoonia avas „Estonia" täiendatud orkester Uno Kooki juhatusel mängides „ESTO's calling" ja „Kalev ja Linda" avamängu. Teadustaja Toomas Marley hõikas nelja maailmakaare suunas „Tere tulemast!" ja lisas, et täna on eestlaste peopäevade algus. Eesti ja Kanada lipp toodi sisse ESTO giidide poolt, mille järel lauldi Kanada hümni.

Peapiiskop K. Veem pidas palvuse, küsides avapäeval Issandalt õnnistust ja et Issand kingiks meile südant, mis meie rahvast armastab.

„Hoiame Issand Sinu käest kinni neil 4. Ülemaailmseil Eesti Päevadel siin Torontos", ütles ta.

Toomas Metsala tervitas kõiki, kes Toomas Betsala tervitas kõiki, kes kaugelt ja ligidalt on kokku tulnud, et veeta nädal aega oma vendade ja õdedega, sugulaste ja sõpradega. Kokku tulnud, et tunda end eestlasena eestlaste seas ja ammutada rõõmu ja jõudu oma eluvõitluse jatkamiseks.

Täna on meie päev — sinu ja minu. Päev, mida meie kõik, nii külalised kui ka korraldajad, aastaid oleme ette valmistanud.

Neid päevi on enam kui nädal, kus me maailmale näidata saame oma võimeid ja kultuurivarandust.

Vast ainukene varjutav pilv on, et meie seda pidustust ei saa oma kodumaal pühitseda, ei saa isegi oma armsaid Eestist siia kutsuda meie pidustusest osa võtma.

Miks see on nii, et meie ise oleme täna siin. Selleks on kolm põhjust:

1) Meid või meie vanemaid kiusati võõra võimu poolt taga, ega lastud kodumaal elada nagu seda tahtsime;

2) Meil või meie vanematel oli küllalt julgust ja pealehakkamist, et põgeneda, olgugi raske südame- ga ja viletsustega võideldes;

3) Meie seas oli ja on praegugi sõjamehi, kes vaenlase vastu võideldes aitasid meid vabadusse pääseda. Need põhjused on meie ajalugu, mida peame meeles pidama ja oma järglastele õpetama.

Meie oleme töökas ja edasipüüdlik rahvas, kes on igasugustes oludes võimeline majanduslikult edasi saama.

Oma kogunemisega täna siia oleme näidanud, et tahame olla osa eesti rahvast, et meil on südames isamaa-armastus.

Ta tänas kanada sõpru, kes võtavad osa avatseremooniast. Ta avaldas tänu Kanada valitsustele mitmes astmes toetuste eest, öeldes et me eestlased tahame näidata oma külalistele, et Kanada on olnud meile hea. Me oleme uhke rahvas, me pole nõudnud andeid ega privileegiume, ainult sõbralikku käesurvet ja võimalust eneste näitamiseks. See pidustus on tuhandete tundide vili. Aitäh kõigile abilistele ja ta kuulutas 4. Ülemaailmsed Eesti Päevad avatuks.

Kanada provintsivalitsuse minister Thomas L. Wells alustas oma kõnet eestikeelsete sõnadega: „Tere tulemast Torontosse ja Ontariosse!" ja andis edasi Ontario peaministri W. Davise tervituse, märkides 4. ÜEP, Toronto 150 ja Ontario 200 aastapäeva samaaegsust. Kui Ontariosse rajas üks väike grupp 200 aastat tagasi keskuse, siis siia on tulnud paljud sarnased grupid ja nüüd tähistatakse nende panust, teiste hulgas ka eestlased. Öeldes külalistele, et nad on teretulnud mitmelt maalt.

„Teie austate oma eesti pärandit, mis on väga tähtis. Mäletate maad, mis on väike, palju kannatanud, kuid meie südames on alati koht neile, kelle südames on vabadusiha. Need, kes hindavad oma vabadust teavad, et seda ei saa võtta iseendast mõistetavana, vaid selle eest tuleb seista.

Vaba maailm peab tähele panema milline on olnud Eesti saatus, kelle kultuuriviljelemine tuleneb usust, et see maa jälle vabaduse saavutab." Ta ütles lõpuks külalistele „Võtan teid sooja südamega Ontariosse vastu, nautige seda toredat nädalat!"

Järgnesid eri maade esindajate tervitused. Sven Hanson tervitas Rootsi, Erik Schmidt Austraalia, Helmut Heinastu Inglismaa, E. Bergmann Lääne-Saksamaa, Asta Kail Uus-Meremaa ja V. Areng USA komiteede poolt.

Eesti Vabariigi peakonsul E. Jaakson ütles, et ESTO on rahvuslik manifestatsioon, mis annab uut jõudu noortele ja võitlusvaimu vabaduse eest võitlemiseks. Eestlased pole kunagi jätnud võitlustahet. ÜEP on alati olnud üdantsoojendav. Ta tervitas kõiki, kes selle organiseerimisel on olnud tegevad.

ÜEP-d rõhutavad ühtekuuluvust ja tahet iseseisvusele. Päritud eesti keel ja meel seovad meid kõiki.

Eesti rahvas ei loobu kunagi oma õigustest, kuigi see maa on praegu võõraste poolt okupeeritud. Rahvuslikud suurpidustused annavad jõudu edasi töötamiseks.

Teadustaja tegi teatavaks sinimust-valge uudisloomingu võistluse tulemused. Kunsti alal oli saabunud 7 tööd, neist auhinnati A. Vahtra töö, suurus $200. Muusika alal sai ergutusauhinna $50 Astrid Kauler Austraaliast. Kirjanduse alal määrati I auhind $1000 L. Kooritsa näidendile „Meie rahvusvärvid", kaks teist auhinda Ilmar Külveti jutustusele „Skipjacki lahing" ja Salme Ekbaumi „Unustamatu reis", kumbki $500 suuruses, III auhind Sireti (varjunimi) luuletusele „Sinimust-valge trikoloor", suurus $300. Ergtusauhinnad Salme Ekbaumile luuletuse „Sini-must-valge" ja Ly Krabile jutustuse „Mäletan sinimust-valget" eest, suurus $100.

Eesti lipu juubeliaastaks laulsid eesti ühiskoor ja orkester U. Kooki juhatusel „Kaunistagem eesti kojad".

Selle järel EÜS, Võitlejate Ühingute, skautlikud noored tulid juubelilipuga foorumile ja I. Nippak liputseremoonias märkis, et ESTO on meie sini-must-valge lipu tähistamiseks

ja andis lühimärkmeid lipu saamisloost. Koorid ja orkester esitasid koos A. Kapi „Palvus". I. Nippak ütles edasi, et 1884 valmistati ja õnnistati eesti rahvale esimene lipp, millest sai hiljem eesti rahva vabaduse, võitluse ja riikliku iseseisvuse lipp ja soovis, et mehed, naised uuendaksid lipu all oma tõotust.

Kinnituseks sellele luges teine organisatsioonikaaslane katke „Kalevipojast", „Aga ükskord algab aega . . .", misjärel liigutav rahvuslik avatseremoonia lõppes Eesti hümniga.

Siindmused aga jätkusid mitmel pool ja mitmes laadis, kus ka paljud kanadalased jälgisid huviga eestlaste kultuurilist tegevust. Ontario valitsuse poolt korraldatud vastuvõtul kingiti ESTO-84 esimehe ja Eesti diplomaatide poolt minister Welsile eesti laualipp.

ESTO-84 ärritab kommuniste

N. Liidu ametivõimud nimetasid Agence France-Presse teatel Moskvas, et ESTO-84 pidustused on tehtud provokatsiooniks ja ütlesid, et ESTO-84 Torontos on organiseeritud eesti emigrantide ühiskonna juhtide poolt Lääne salaluureasutuste toetusega. Nii oli öelnud N. Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe abi ja Eesti NSV Ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel.

Tema üteluse kohaselt pidustus kasutab eksiileestlaste nostalgilisi tundeid ja teenib USA poliitikat, mis ei tunnusta sotsialistlikku Eestit ja kasutab ESTO-84-t ohjeldamatuks nõukogudevastaseks propagandaks.

Toronto politsei uurib vähemalt kaht anoniümset ähvardust Rootsist tulnud Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate organisatsiooni esimehe Ants Kippari vastu. Ähvardused saadeti talle kirjalikult Torontost. EKN peasekretär Priit Aruvald ütles, et nad kahtlustavad, et ähvarduste saatjad on kas N. Liidu sümpatiseerijad või N. Liidu KGB ise.

Kahele Toronto näituseväljakult üle Lakeshore tänava viivale käigusillale kinnitati 24 jala pikkused reklaamplakatid ESTO-le kutsumiseks. Need kinnitati kettidega aluse külge. Suur oli aga korraldajate imestus, kui enne avatseremooniat märgati, et need olid kadunud, kinnitatavad metallsidemed tangidega läbi lõigatud. Kaks reklaamsilti olid maksma läinud $600.

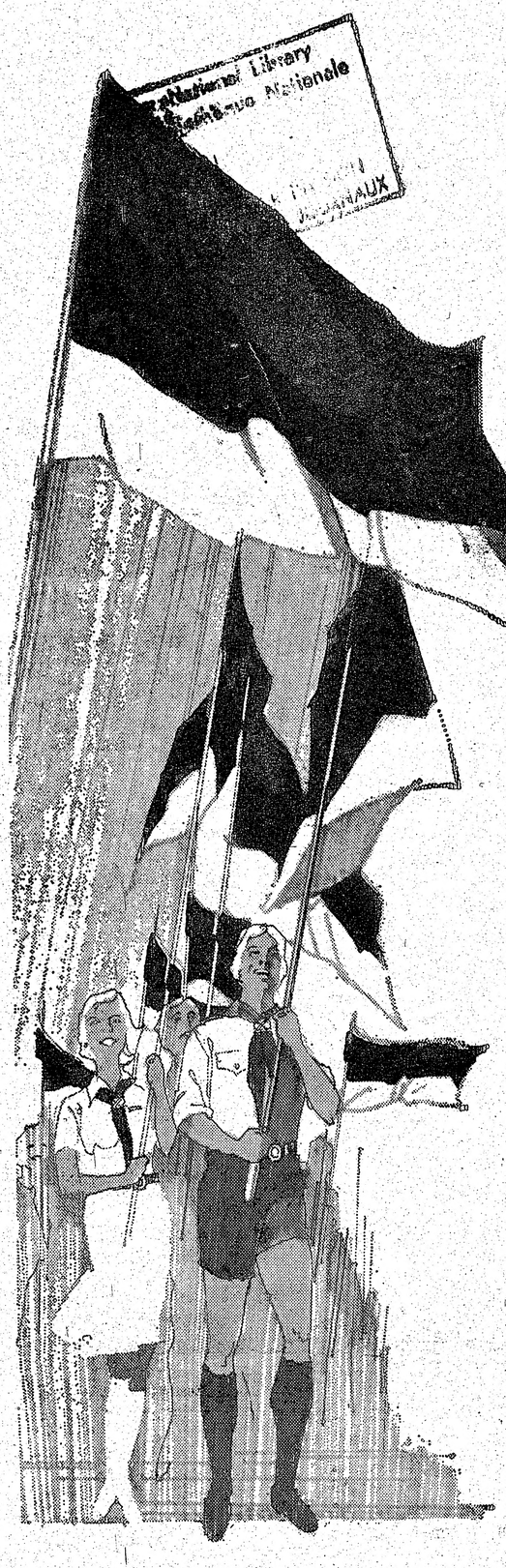

Jüri Punno illustratsioon

Tere tulemast kõigile eestlastele kaugelt ja ligidalt!

Osavõtuga Ülemaailmsetest Eesti Päevadest näitame, et oleme üks rahvas, kellel ühised sihid, püüdlused ja lootused. Koguneme siin sini-must-valge lipu alla, mis juba 100 aastat on olnud eestlastele teetähiseks! Olgu ESTO-84 selleks tuulepuhanguks, mis meie sini-must-valge lipu jälle uhkelt lehvima paneb!

ESTO-84 on meie pidustus — Sinu ja minu. Pidustus, kus saame end sõprade ringis vabalt tunda ja kus näitame tervele maailmale uhkusega oma võimeid ja kultuuri. Toome oma südametes kaasa need armastussädemed, mis meil on oma rahva ja kodumaa vastu, nii et nendest ESTO-84 ajal paisub suur vabadusnõudluse leek!

TOOMAS METSALA
ESTO-84 esimees

Eesti Majas
JOANN SAARNIIT'i
antikommunistlik näitus

EKKT

EESTI KUNSTNIKE KOONDIS TORONTOS

erinäitus „Tervitus ESTO '84-le"

Metropolitan Toronto Library, 789 Yonge St. (üks blokk põhja pool Bloori)
Meeting Room A — 9.—14. juulini 1984

Avatud: esmasp. 2—8 p.l., teisip., kolmap. ja neljap. 10 e.l.—8 p.l.; reede 10 e.l.—6 p.l. ja laup. 10 e.l.—3 p.l.

Esinevad MAI JÄRVE, TIIU KADAK, KAI KÄÄRID, EDUARD LILLEPÕLD, JAAN MILJAN, MAGDA PIHLA, ERNA RELVIK, JOHN TANNER, ANTS VOMM ja BENITA VOMM. Sissepääs koos kavaga $2.—

ÜLEMAAILMNE EESTI KUNSTNIKE KOOSVIIBIMINE „LE PETIT GOURMET" RESTORANIS EATON CENTRE'IS, 4. KORRUSEL, ESMASPÄEVAL, 9. JUULIL 1984 KELL 6—9.30 ÕHTUL. KÕIK TERETULNUD! EKKT JUHATUS

Allmaaraudtee kasutajatel kunstinäitusele maa peale tulla Yonge-Bloori peatuses, jalutada üks blokk põhja poole; Eaton Centre'i peatus Dundas-Yonge.

ESTO'84 TORONTO 150

KUNSTINÄITUS

O'Keefe Centre'is

9.—15. juulil kell 10.00—17.00

1 FRONT STEET E. Sissepääs Yonge Street'lt.

Näitus avatud O'Keefe Teatri publikule juulikuu kestel

KÜLASTAGE ESTO-84 ÜLDNÄITUST!

GLOBAALNE EESTLUS ★ RAAMATUNÄITUS ★ FILATEELIA ★ NOORTE KUNST ★ EKSLIIBRISED ★ VANA KARTOGRAAFIA ★ FOTONÄITUS „EESTI KODU JA PEREKOND". Jookseb videofilm „ESTONIANS: FOR THE RECORD"

COLLEGE PARK GALLERY

(Yonge & College nurgal)

Avatud esmaspäeval, teisipäeval, kolmapäeval ja laupäeval kl. 10—6 õ., neljapäeval ja reedel kl. 10—8 õ.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Küüditatute mälestamine Montrealis

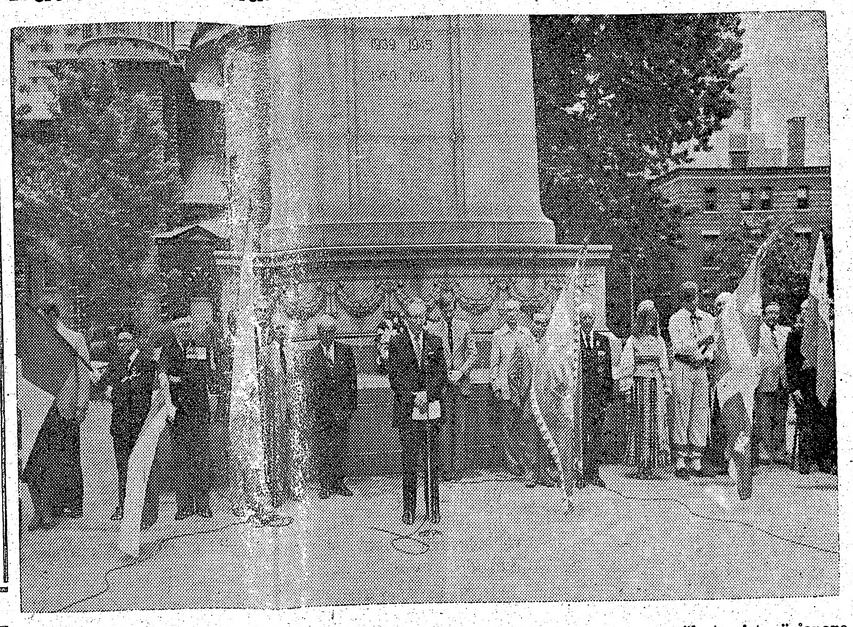

13. juunil tähistati Balti Liidu korraldusel Montrealis Balti riikidest küüditatute mälestamist pärjapanekuga Dominion Square'is langenute mälestussamba ees ja hiljem õhtul jumalateenistusega Mary Queen of the World katedraalis. Pildil Balti Liidu esimees Montrealis Peeter Möldre avasõna ütlemas monumendi ees. Foto: M. Sultson

Tippkohtumine päevakorral

Ühendriikide president Ronald Reagan mainis äsja Washingtonis toimunud pressikonverentsil, et ta on valmis kohtuma N. Liidu juhtidega Ühendriikide ja N. Liidu vaheliste vahekordade arutamiseks ja tekkinud pinevatele probleemidele lahenduse leidmiseks. Reagan väitis, et vastavad diplomaatilised pinnasondeerimised Ühendriikide ja N. Liidu juhtide vahel on juba käimas, kuid ütles ajakirjanike järelepärimistele vastates, et tal ei ole praegu selge, millal selline kohtumine võiks aset leida.

Presidendi otsust Tshernenkoga kohtumiseks peetakse briljantseks poliitiliseks sammuks, mis on tihedalt seotud eeloleval sügisel toimuvate Ühendriikide presidendivalimistega, kus Reagan on teatavasti vabariiklaste kandidaat, kandideerides teistkordselt Valgesse Majja. Tundub, et vabariiklaste partei juhtkonna ridades tunti juba pikema aja jooksul muret president Reagani range antikommunistliku poliitika pärast, mis ei pooldanud kohtumist nõukogude juhtidega. Äärmisel juhul oli ta valmis sellisele kohtumisele minema ainult sel juhul, kui selleks oli tehtud põhjalikke ettevalmistusi ja kõik arutusele tulevad küsimused diplomaatilisi kanaleid kaudu ja alamates astmetes põhjalikult läbi töötatud. Sellist hoiakut peeti aga partei juhtkonnas poliitiliselt väga kahjulikuks eelolevatel presidendivalimistel ja kardeti, et demokraadid kasutavad Reagani välispoliitika ära oma huvides, tembeldades presidendi sõjahutajaks ning maailmarahule ohtlikuks riigijuhiks.

Sellest aspektist lähtudes alustasid presidendile ja tema välispoliitilistele nõuandjatele surve avaldamist Ühendriikide Senati enamuspartei juht Howard H. Baker ja Senati väliskomisjoni esimees senaator Charles H. Percy — mõlemad mõjurikkad ja üldiselt tunnustatud poliitikud, kelle sõnad ja seisukohad ei piirdu ainult Washingtoni linnaga, vaid ulatuvad palju kaugemale. Senaatorid toonitasid, et praegune rahvusvaheliselt pinev olukord nõuab Reagani ja Tshernenko kohest kohtumist, kus võibolla ei suudeta lahendada eriküsimusi, kuid siiski käsitada mõlema riigi vahelisi üldisi suhteid. Valge Maja suhtus esialgu senaatorite ettepanekusse jahedalt, kuid Reagan taipas lõpuks nähtavasti sellise sammuga seotud poliitilisi kasumivõimalusi ning tegi mõni päev hiljem toimunud pressikonverentsil ajakirjandusele teatavaks, et tema poolt on Tshernenkoga kohtumiseks kõik uksed avatud. Ta ütles, et ta ei oota hoolikalt ettevalmistatud ja põhjalikult läbikaalutud kohtumist, vaid üldist mõtetevahetust, mis annaks võimalusi mõlema riigi vaheliste suhete parandamiseks.

President Reagan on seni asunud seisukohal, et praeguse pinevuse kasvamise eest vastutavad venelased, kes lahkusid ülbelt tuumarelvade piiramise konverentsilt. Sisuliselt on tal õigus, kuid Reagani poliitilised vastased ja mõjuvõimsad massimeediumid asuvad teisel seisukohal, leides, et president ei oma vajalikul määral paindlikkust kommunistidega kontaktide otsimisel ja loomisel. Samal seisukohal asus teatavasti Kanada peaminister Trudeau, kes äsja Londonis toimunud Lääne riigipeade konverentsil nõudis Reaganilt kontsessioonide tegemist venelastele. Kuna sõja ja rahu küsimusega on masse kerge mõjutada, siis tuli Reaganil ja vabariiklaste parteil enne presidendivalimisi oma taktikat muuta ning võtta senise sirgjoonelise poliitika asemel kasutamisele manööverdamise poliitika.

Tippkohtumise päevakorrale tõstmisega on president haaranud diplomaatilise ofensiivi — kuigi võibolla ainult ajutiselt. Esmajoones on ta desarmeerinud demokraadid eesotsas nende presidendikandidaadi Walter Mondale'iga, kes on pidevalt atakeerinud Reagani, et ta ei suhtu ettenägelikult ja vastutustundeliselt desarmeerimise ja relvastuse kontrolli küsimustesse, kuid paralleelselt sellega on ta manööverdanud Moskva delikaatsesse olukorda, kus venelased on sunnitud sõnaselgelt deklareerima, kas nad on valmis tippkohtumiseks või tuleb seniseid vihjeid sellise kohtumise organiseerimiseks võtta puhtakujulise propagandana.

Moskva reageering tippkohtumiseks näib esialgsete kommentaaride kohaselt olevat ettevaatlikult tõrjuv, kuna ametlikud kommentaatorid leiavad, et Reagani ettepanek on selleks liiga üldsõnaline, et sellest kinni haarata. Kremli esindaja välispoliitilistes küsimustes Leonid M. Zamjatin toonitab, et N. Liit pooldab põhimõtteliselt riigipeade kohtumist, kuid ta asub siiski seisukohal, et arutusele tulevad küsimused tulevad enne kohtumist mõlema poole esindajate vahel põhjalikult läbi töötada. Sellest tõrjuvast hoiakust võib järeldada, et Kremlis ei pooldata Tshernenko ja Reagani kohtumist enne Ühendriikide presidendivalimisi, kuna selline kohtumine võib suurendada Reagani populaarsust Ühendriikide valijaskonnas ning aitaks talle teed tasandada teistkordselt Valgesse Majja pääsemiseks.

Kuid Moskva välispoliitilised otsused ja seisukohad ei olene mitte ainult sellest kuidas president Reaganit rünnata ja tema poliitilisele karjäärile tõkkepuid ette lükata. On ka üsna mõjuvaid tundemärke, mis vihjavad Kremlis praegu valitsevale nõutusele ja edasi-tagasi vehklemisele. Kreml kukkus sisse Lääne-Euroopa ülesässitamisega Ühendriikide vastu ja seni ei ole leitud õiget liini, kuidas teelt kraavi jooksnud propagandavankrit kõvale sillutisele tagasi upitada. Mõned Moskvas asuvad Lääne vaatlejad on isegi veendunud, et Kremli juhtkonnas valitsevad välispoliitilise liini kindlaksmääramisel suured lahkhelid ning et Tshernenko ei ole suutnud kaugeltki kõiki võimuohje oma kätte haarata, mistõttu Moskvas harrastatakse luik-haug-vähk poliitikat, mida iseloomustas tabavalt oma valmis vene kirjanik Krõlov. Välispoliitika kujundamisel näib tegelik võimumees olevat välisminister Gromõko, kes sai endale selleks oletatavasti suured volitused, kui ta andis Tshernenkole poliitbüroos oma toetuse Andropovile järglase valimisel.

Kuid Tshernenko või Gromõko — lääneriigid ootavad Reagani ettepanekule Kremlist sõnaselget ja põhjendatud vastust.

K. A.

Eesti Vabariik Rahvasteliidu arhiividokumentides

Endine Rahvasteliidu palee Genfis on nüüd Ühendatud Rahvaste (UNO) organite kasutuses. Ennesõjaaegsest rahvusvahelisest organisatsioonist on järel s elle arhiiv. Eesti Vabariik oli Rahvasteliidu täisõiguslik liige, mistõttu selle arhiivi hooldamisele kuuluvad ka Eesti Vabariigi alalise esinduse Rahvasteliidu juures dokumendid ja kirjavahetus. Eesti Päevalehel on võimalus neid tutvustada.

Arhiiv ise moodustab ühe osa UNO raamatukogust, mis asub Genfis Rahvaste Palees (Palais des Nations) ja seda juhatab rootslane Sven Welander. Suurem osa arhiivist on nüüd üldsusele vaba, väiksem osa aga 60 aastaks kättesaamatu.

Viimatimainitud arhiivimaterjali hulka kuuluvad näiteks Nanseni-arhiivi paberid või jälle Rahvasteliidu uimastite vastu võitlemist valgustavad paberid. Seal esineb nimelt nende isikute nimesid, kes 20-ndate ja 30-ndate aastate jooksul hangeladasid narkootikaga.

Arhiivimaterjali lugemiseks on väike ruum, kus on tasu eest võimalik teha ka fotokoopiaid.

Arhiivis leidub Eesti Alalise Esinduse kirjavahetus välisministeeriumiga ajavahemikust 1933 kuni kevad 1939. Selle on andnud arhiivi keegi Helene Sikorski. Kirjavahetus on salajane ja koosneb kaheksast kaustast, iga kaust pitseeritud ja varustatud esinduse nõuniku J. Kõdari allkirjaga.

Viis kausta sisaldavad üldist kirjavahetust, kaks kirjavahetust seoses desarmeerimiskonverentsiga 1933—35, üks kirjavahetust seoses Rahvasteliidu finantskomitee ja Eesti Panagaga 1935—36.

Alaliste esinduste kirjavahetust tavaliselt Rahvasteliidu arhiivis ei hoita. Sellised paberid on endiste liikmesriikide arhiivide hooldada. Eesti suhtes on see niisiis erand.

Kõigepealt mõni sõna Eesti Alalise Esinduse kohta, mille prantsuskeelne nimi oli „Delegation Permanente d'Estonie aupres de la Societe des Nations", aadressiga 7, Avenue Gaspard Vallette, Geneve. Victor Yves Ghebali jagab oma raamatus „Les Delegations Permanentes aupres de la Societe des Nations" (Geneve 1969) esindused nelja kategooriasse. Tema järgi kuulus Eesti esindus kategooriasse, mida iseloomustas seos ühe saatkonnaga, aga kus esindusel oli Genfis eraldi büroo.

Liikmesriigi alaline esindaja asus ühes saatkonnas väljaspool Genfi, millist ta juhatas, viibis Genfis ainult teatud puhkudel, kuna jooksva töö Genfis tegi temale alluv isik. Ghebali järgi oli Eesti alaline esindaja 1937. a. lõpul ühteaegu saadik nii Londonis kui Bernis. Sama autori järgi on Eesti Vabariigi alaline esindus asutatud veebruaris 1931.

Esinduse lõpetamise kohta annab Ghebal aastaarvu 1946 ja ütleb: „Ainult kolme Balti riigi juhtum käimasoleva maailmakonflikti ajal osutus keeruliseks . . . Sekretariaat ei nõustunud kunagi kasutama nende suhtes muud reeglit kui seda, mis seisneb viisakuses endiste diplomaatiliste ametnike vastu."

Suure osa kirjavahetusest moodustavad ärakirjad saatkondade kirjadest välisministeeriumile. Need on perioodilised ülevaated saatkonna asukohariikide sise- ja välispoliitikast ja majandusest. Riigid on Taani, Rootsi, Soome, N. Liit, Leedu, Poola, Tshehhoslovakkia, Ungari, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia ja Inglismaa.

Nõunik Kõdar Genfist on saatnud ülevaateid Shveitsi kohta. Berliini saatkonna ülevaated on osaliselt kirjutanud Georg Meri, hilisem Shakespeare'i tõlkija okup. Eestis. Rooma saadiku ülevaadetes on toodud ära sõna-sõnalt kõnelused Mussoliniga kahel kohtumisel.

KIROVI MÕRV

Moskva saadiku ülevaadetest võib näiteks lugeda mõndagi huvitavat seoses Kirovi mõrvaga Leningradis. Kirovi tapja oli ülekuulamisel tunnistanud, et ta ühe väikese riigi saatkonnas käies oli saanud saadikult 5 000 rubla. N. Liidu ajalehed ei maininud, millise väikeriigi saatkonnaga oli tegemist.

Moskva saadik aga kirjutab, et tegemist olevat olnud Läti saatkonnaga. Ta olevat ütelnud, et ta Kirovi mõrvarit üldse ei tunne ja nõudnud näha fotot. Seda ei olevat talle aga antud.

Teise osa üldisest kirjavahetusest moodustavad nõunik Kõdari ülevaated Rahvasteliidu Üldkogu, Nõukogu ja teiste organite tegevusest ja Eesti seisukohtadest hääletamistel. Küsimused on näiteks Saksamaa lahkumine Rahvasteliidust, sanktsioonide läbiviimine Itaalia vastu seoses sõjaga Abessiinias, katse eemaldada võõrast sõjaväge ja sõjamaterjali Hispaania kodusõjas, Hiina-Jaapani sõda jne.

30-ndate aastate teisel poolel taotleti Rahvasteliidu reformi. Hispaania esindaja de Madariaga on andnud üle Eesti esindusele oma isikliku reformikava.

Välisministeerium on saatnud esindusele ülevaateid Eesti sise- ja välispoliitikast. Kirjutatakse rahvahääletusest seoses põhiseaduse muutmisega, vapside mässukatsest ja saadik Kaarel R. Pusta valdandamisest.

Balti riikide välisministrite kokkutulekute otsused on antud tavaliselt prantsuse keeles.

PIIRITÜLID

30-ndate aastate lõpust on kaks kirja piiririkkumiste kohta N. Liidu poolt. Ühes teatatakse, et vene piirivalvurid on mitmel juhul ületanud Eesti piiri ja viinud vägivaldselt kaasa kalureid Peipsil. Pärast ülekuulamisi on kalurid tagasi saadetud. Ülekuulamistel on esitatud küsimusi eesti piirikaitse kohta.

Teises kirjas märgitakse eesti ja vene piirivalvurite tulevahetust, mille tulemusena oli surmasaanuid mõlemal poolel.

1937 külastas N. Liidu marssal Jegorov Eestit. Välisministeerium kirjeldab lühidalt külaskäiku, kusjuures nenditakse, et marssal võttis osa Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemisest ja jälgis eesti sõdurite märgilaskmist.

Mõnikord on välisministeeriumi kirjad põhjalikud, näiteks välisministri kõnele Riigi Volikogus 18. okt. 1938 järgnenud sõnavõtud ja ministri lõpukõne (minister oli Selter) on antud edasi sõnasõnalt.

16 TANKI

Kirjavahetus seoses desarmeerimiskonverentsiga sisaldab mõningaid andmeid tolleaegse eesti kaitseväe kohta. Suvel 1933 oli kaitseväel 16 tanki (12 kerget ja 4 rasket). Oli üks auto-tankide rügement (üks kompanii kergeid tanke, üks rühm raskeid tanke).

On ka andmeid eesti sõjaväelisest väljaõppest. Selline sõjaline õppus hõlmas ka koole.

Kirjavahetus seoses finantskomitee ja Eesti Pangaga sisaldas ainult ühe asja. Eesti sai 20-ndatel aastatel rahvusvahelist laenu ja küsimuses on selle laenu tingimuste muutmine.

Esinduse kirjavahetusele oli algul lisatud veel mapp minister Karl Selteri isiklike paberitega. Mapp aga ei sisaldanud midagi huvitavat — seal oli hotelliarveid, õnnitlustelegramme, fotosid, mõned paberid seoses Selteri isikliku äritegevusega. Kuna paberid ei olnud kooskõlas Rahvasteliidu arhiiviga, otsustati need annetajale tagastada.

On huvitav lugeda alalise esinduse kirjavahetust. See annab hea pildi poliitilisest pingest Euroopas 30-ndatel aastatel ja samuti Rahvasteliidu tegevusest.

SIDE POOLAGA

Oleks võinud arvata, et Eestil olid Soomega tugevad poliitilised sidemed, sama tugevad nagu need olid kultuuri ja hariduse alal. Arhiivimaterjali järgi see nii ei olnud. Esinduse kirjavahetuse põhjal oli Eesti partneriks Rahvasteliidu juures peamiselt hoopis Poola, mitte Soome. Poola tolleaegse välisministri Becki nimi esineb tihti nõunik Kõdari raportites kuna Soome seevastu on olnud eemal.

Eestist saadetud ja Eestit puudutavad kirjad on aga tihti koos teiste riikide samaaineliste kirjadega. Arhiivi kartoteegis on märgusõna „Estonia", kuid kas selle abil kõiki kirju võib leida, seda ei tea. Arvatavasti mitte (EPL/AV).

Kommentaarid

Kes pääsevad kodumaal vanadekodusse?

Ühe saarlase sellekohasele küsimusele vastas Nõukogude Eesti sotsiaalhoolduminister Gustav Sarril, et Eestis on 36 riiklikku internaatkodu, üks internaatkodu ja neli kolhoosi või kolhoosidevahelist vanadekodu. Kokku on neis kohti 6200. Sealjuures on internaatkodud üld- ja haiglatüüpi. Viimased on mõeldud psüühiliselt haigetele vanainimestele või haigetele lastele.

Üldreeglina võetakse vanadekodusse üksikuid elatanud inimesi (naisi alates 55. eluaastast, meki 60. eluaastast) kes vajavad hooldamist, teenindamist ja arstiabi. Erandina võetakse internaatkodusse ka vanureid ja invaliide, kellel on lähedasi sugulasi. Kui sugulased pole siiski mitmesugustel põhjustel võimelised oma vanu või invaliide hooldama, tuleb neile internaatkodus koht leida. Sealjuures peavad sugulased maksma raha, mis tekib (kui tekib) internaatkodu ülalpidamiskulude ja pensioni vahel. Küll ei tule mingit tasu maksta siis, kui inimene vajab haiglatüüpi internaatkodusse paigutamist.

Kui tervis ja arstid lubavad võib internaatkodu hoolealune töötada ravitöökojas, abimajandis või ajutiselt kuuluda teenindava personali koosseisu. Nõnda pole võimeline isik sunnitud tegevuseta istuma.

Viimasel aastal olevat tekkinud uusi vanurite parema hooldamise vorme. Kolhoos on andnud oma ääremaadel kõrvalistes kohtades elavaile vanadele korterid keskssesse kohta, kus on arstiabi ja kauplus lähedal.

Pärnus hakkasid esimestena töötele patronaazhiõed, kes käivad vanu regulaarselt vaatamas, abistab kui vanainimene haigeks jääb; aga kes üksi toime ei tule, peab vanadekodusse minema.

Mõnes internaatkodus tehakse kõik, et vanad end kodus tunneksid. Kuid mitme aasta jooksul pole Põlva rajoonis suudetud Pikajärve vanadekodule isegi mitte sauna remontida. Lubatakse küll. Haapsalu vanadekodul on samuti saun rivist väljas olnud. Ka pole Abja internaatkoduruumid korras. Pärnu ja Rapla rajoonis ei ole veel selget arusaamist, kuidas internaatkodud tuleb välja ehitada. Irus on kohti 410, aga vaja oleks 1500. Neid Tallinna elanikke, kes abi vajavad, on tulnud Saaremaalegi saata.

☆

N. Liidu kaitseministeeriumis avaldati seisukoht USA rakettide paigutamise puhul Lääne-Euroopasse. Kodumaa parteileht „Rahva Hääl" kirjutas sel puhul (nr. 113, 15. mai 1984):

„Seoses Ameerika Ühendriikide keskmaarakettide jätkuva laialipaigutamisega Lääne-Euroopasse on N. Liit ja teised sotsialismimaad sunnitud rakendama vastuabinõusid oma julgeoleku tagamise eesmärgil.

Vastavalt N. Liidu valitsuse ja Saksa Demokraatliku Vabariigi (Ida-Saksamaa, toim.) valitsuse vahel saavutatud leppimusele paigutatakse Saksa DV territooriumile täiendav hulk suurendatud tegevuskaugusega nõukogude operatiivtaktikalisi raketikomplekssе, mis on vastuabinõu Ameerika Ühendriikide rakettide laialipaigutamisele Lääne-Euroopa maade territooriumeile.

Ka edaspidi jäävad Varssavi lepinguosaliste riikide vastuabinõud rangelt nendesse piiridessse, mis on vajalikud selleks, et säilitada jõutasakaalu ja neutraliseerida konkreetne oht, mis lähtub meile ja meie liitlastele, eriti nendest suundadest, kuhu on paigutatud Ameerika Ühendriikide uued raketid."

Väga osavalt on Nõukogude Liit lahendanud oma kaitse küsimuse, kõik raketid on satelliit-riikidesse paigutatud ja sõja korral jääks Venemaa hävitamisest väljaspoole, kuid „sõbralikud sotsialismiriigid" ohverdatakse venelaste eest.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

14. ja 15. juulil
dr. T. Kuutan, tel. 751-6141

21. ja 22. juulil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

ERMI SOOMET

Ermi Soometile Kanada tunnustusdiplom

Tuntud eesti ühiskonnategelase Ermi Soometile määrati Kanada riigi asutamise päeva puhul „Canada Day Achievement Award". Tunnustus anti tema teenete eest eesti ühiskonnale. Tunnustusdiplomi üleandmine toimus Toronto raekojas neljapäeval, 28. juunil. Toronto piirkonnast sai 117 isikut diplomeid.

Üleandmise tseremoonial kõnelesid Toronto linnapea Art Eggleton, mitmekultuuri minister David Collenette, Ontario parlamendiliige Robert Elgie ja East York'i linnapea David Johnson. Kõnedele järgnes diplomite jagamine. Loeti ette iga saaja teened. Diplomeid jagasid David Collenette ja Robert Elgie.

Rohkem tellijaid — parem ajalehe. Soovitage VABA EESTLAST oma sõpradele!

Montreali Eesti Jaani Koguduses õnnistati pühapäeval, 24. juunil selle leerinoort. Pildil esireas vasakult õp. Heino Laaneots, Debora Reet Must ja organist Karl J. Raudsepp; seisavad Mark-Allan Piibe, Toomas-Karl Puhvel, Christian-Ivar Paabo, Leino-Taavet Ole, Eric-Henry Paabo, ja Henry Kannelmäe.
Foto: M. Sultson

Uustrükk Suurest Saagpakust

Sõnaraamatu esimene trükk oli Yale'i kirjastuse bestselleriks

ESTO-84 puhul on Torontos haruldasi külalisi. Kohates prof. Paul Saagpakku, annab ta kohe edasi suure uudise, „Eesti-inglise sõnaraamatu" uustrükk on ilmunud ja ESTO-84 raamatunäituse müügilaual koguni soovijaile saadaval.

Sõnameister ütleb, et sellele antud tähelepanu on olnud erakordne. Juba kadunud prof. Ants Oras saatis Yale'ile soovituse, et Saagpakk koostas selle eesti sõnade kohta, millist pole varem koostatud. Raamatule on ka eestlaskond andnud väga sooja poolehoiu nii, et esimene trükk müüdi läbi ja ka uustrükk on väljas ning seegi on läinud üle ootuste hästi. Nii on „Eesti-inglise sõnaraamat" saanud Yale'i kirjastuse bestselleriks.

P. Saagpakk märgib sõnaraamatu kohta, et see on saanud mitmeid kaalukaid arvustusi. Gustav Ränk mainis seda kiitvalt ajakirjanduses, Feliks Oinas kirjutas sellest „Ural-Altaische Jahrbücher" seerias (vol. 55. 1983), märkides sellejuures,

et „sõnaraamat, mille kallal teadlane on töötanud üle 30 aasta on leksikograafia meisterteos.

Selle materjali rikkuse kõrval on tähelepandav kuidas seda materjali väga hästi esitatakse. See töö jääb monumendina püsima eesti keele alal mitmeks aastakümneks."

Ka kodumaal vaatles Oleg Mutt seda ajakirjas „Keel ja kirjandus" (nr. 2, 1984), öeldes et inglise keel, mida on tarvitatud sõnade selgitamisel näitelausetes ja teistes sõnaraamatu osades, on väga selge ja korrektne. Stiilitasemelt on P. Saagpakk teinud suurepärase töö, leides enamvähem vastavad inglise vasted ja nende märkimiseks tarvitab esmakordselt väljendeid, nagu fam., slang, vulg. jt., sellega näidates teose stiili taset.

Raamatule on tähelepanu osutatud ka Soomes, kus Helsingi ülikooli eesti keele professor A. Turunen ütleb

„kirja on suurenmoinen saavutus ja se on kunnioitusta herättävä volyymi. Työtä on ollut tekijällä mittaamattomasti"

(. . . Tööd on autoril olnud mõõtmatult).

Jim Cathey kiidab sõnaraamatut „Scandinavian Studies" ja ütleb, et see on parem kui kuulus Alanne „Soome-inglise suur-sõnaraamat", märkides, et Saagpakk on teinud töö, mis jääb kauaks standardiks eesti keele alal."

Uustrükk tehti jälle sama suur — 1500 eksemplari nagu esimene. P. Saagpakk arvab, et nüüd on õige aeg seda saata kodu-Eestisse, kus üksikuil sinna saadetuil on mustal turul mitmekordne hind.

Eestis tuntakse selle järele suurt vajadust, eriti koolides, kuid valuuta vähesuse tõttu ei anta ostuks riigi poolt summasid.

Sellepärast saatku eestlased neid sinna näiteks jõulukingitustena, kuna raamatut kui teaduslikku teost lubatakse sisse.

Uustrüki eksemplarid on saadaval raamatunäituse müügilaual. „Kultuuritares" on ettenähtud autori ettekanne sõnaraamatust. Uustrükk on andnud hea võimaluse neile, kel see vajalik teos veel puudub.

P. Saagpakk räägib ka oma uuest kavatsusest. Ta kavatseb raali abil muuta praegune sõnaraamat ümberpööramisel „Inglise-eesti sõnaraamatu" toormaterjaliks.

See ei oleks veel sõnaraamat, kuid see oleks aluseks uue sõnaraamatu koostamisel.

Kuid käsil on praegu vajaliku toetuse hankimine, ka toimetuse koostamiseks on käimas läbirääkimised. Toetuse hankimine sellise suure projekti puhul võib võtta kuni aasta aega. Uus „Inglise-eesti sõnaraamat" tuleb vähemalt kolm korda suurem kui Silveti oma ja oleks sõnavaralt tänapäevasel tasemel. See ilmuks jälle Yale'i ülikooli kirjastusel, et see saaks sama kõrgklassiline kui oli esimene sõnaraamat.

Erni Krusten surnud

16. juunil suri kodumaal kirjanik Erni Krusten (Ernst Krustein). Ta oli sündinud 30. apr. 1900 Muraste mõisa aedniku perekonnas, kelle vendadest Otto oli tuntud karikaturist ja Pedro on väliseesti nimekas kirjanik.

E. Krusten debüteeris proosaminiatüüride ja luuletustega 1923. a., kui F. Tuglase toimetusel hakkas ilmuma ajakiri „Looming". Tema esimene lühiproosakogu „Kanarbik" ilmus 1927. Tema teostest on populaarseim kaheköiteline romaan „Noored südamed" (1954—56), mis käsitles 1905. a. revolutsiooni sündmusi. Tema liüürilise alatooniga looming on jagunenud nii lühiproosale kui luuletustele.

Ta sängitati mulda 21. juunil Metsakalmistule.

Eesti vastupanuliikumise põrandaalused kroonikad

„Lisandusi mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis" on senini jõudnud Läände seitseteist kogu üldmahuga 625 originaallehekülge. Kolm neist on eriväljaanded. Viies kogu sügisest 1979 on pühendatud Teist maailmasõda ning Eesti, Läti ja Leedu kui iseseisvate riikide likvideerimist põhjustanud Molotov-Ribbentropi pakti neljakümnendale aastapäevale. Uheteistkümnes kogu aastast 1981 on välja antud nõukogude julgeolekuorganite piinamise tagajärjel Vologdas surnud Tartu ülikooli keemia kateedri õppejõu Jüri Kuke mälestuseks. Seitsmeteistkümnenda koguga sügisest 1982 tähistatakse „Leedu Katoliku Kiriku Kroonika" ilmumise 10. aastapäeva, tutvustades kroonika lugejaid Leedu vastupanuliikumisega.

„Lisanduste" 17-es kogus on toodud 39 isiklikku ja 14 kollektiivset protestiavaldust, esitatud kohtumaterjale 19 poliitprotsessist, ilmunud teateid KGB terroritegevusest 23 juhtumil ning käsitletud usklike tagakiusamisi 8 juhul. Okupatsioonivõimu repressioone on valgustatud kokku enam kui sajal korral. Nendes kogudes on esitatud 12 Eesti poliitvangi lühibiograafiad, toodud ajaloolisi sündmusi ja neid käsitlevaid dokumente 29 korral, esitatud aktuaalseid sotsiaalpoliitilisi küsimusi 16 juhul ning kirjeldatud 10 okupatsioonivõimuvastast meeleavaldust. Sotsiaalse iseloomuga informatsiooni on toodud kokku peaaegu sajal korral.

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskus toimetab Läände jõudnud põrandaalused kroonikad trükki Eesti vastupanuliikumise ülesandel. Kroonikate väljaandmisest tekkiv ülejääk läheb vastupanuliikumise varustamiseks vajaliku dokumentatsiooniga, informatsiooniga, raamatutega jne.

„Lisanduste" esimene köide, mis sisaldab kroonika kogud I—VII, originaalväljaandes 251 lk. ulatuses, saadetakse eeltellijaile välja k.a. juulis. Teine köide, mis sisaldab kogud VIII—XIII, originaalväljaandes 225 lk., ilmub k.a. septembris. Kolmas köide, mis sisaldab kroonika kogud XIV—XVII, originaalväljaandes 149 lk., ilmub k.a. novembris.

„Lisanduste" kolme köidet, st. kõik 17 kogu, on võimalik saada eeltellimishinnaga kuni 31. augustini 1984. Eeltellimishinnad koos saatekuludega on järgmised: USA-s US$35.00, Kanadas CAN$45.00, Austraalias A$40.00. Muudes maades vastavalt USA hinnale.

Tellijaile, kes tasuvad oma eeltellimishinna juulis ja augustis, saadetakse „Lisanduste" ilmunud esimene köide välja kohe peale eeltellimishinna tasumist. Tellijaile, kes on tasunud eeltellimishinna 30. juuniks k.a. saadetakse „Lisanduste" esimene köide välja kohe peale ilmumist.

„Lisanduste" eeltellimisi võtavad vastu ja ilmunud kroonikate kogude köiteid müüvad EVV Abistamistoimkonnad, Eesti poliitvangide hooldusgrupid ja hooldajad ning eesti ajalehtede talitused. Eeltellimishinda on võimalik tasuda ka otse EVV Abistamiskeskusele aadressil: Box 34018, S-100 26 Stockholm, Sweden, Postzhiiro nr. 500104-5.

Kaaseestlased! Tellige omale Eesti vastupanuliikumise põrandaalune kroonika! Jälgige kodumaist vabadusvõitlust! Tutvuge kodumaiste vabadusvõitlejatega! Õppige tundma eesti rahva kallal kasutatavat okupatsioonivõimu vägivalda!

Külastage ABISTAMISKOMITEE uuesti sisustatud KINKEÄRI Toronto Eesti Majas,

958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6 — Tel. 461-1344

Avatud 2. juulist alates 10—10

Tulge ise ja tooge oma ESTO külalised kaasa!

Olete üllatunud, kui näete, mida kõike meil leidub.

ESTO ÕLU

ESTO väärikaks pühitsemiseks terveks aastaks

Müügil: BREWERS RETAIL, 845 Broadview Ave.

(Eesti Majast veidi lõunapool)

Avatud: esmasp., teisip., kolmap. 12—8, neljap., reede 10—10 ja laup. 10—8

Tel. 463-2111

Hamiltonis: AMSTEL BREWERY, 201 Burlington St.

Tel. 525-1515

VABA EESTLANE

kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.—	= $47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.—	= $24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50	= $12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE

1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

OOTAMATULT LAHKUS ARMAS ABIKAASA, POEG JA VEND

HJALMAR VILBASTE

sündinud 3. septembril 1922 Kaberneemes
surnud 5. juulil 1984 Torontos

Leinavad kurbusega

ABIKAASA
ISA
ÕDE ja VEND perekonnaga Rootsis

Murray E. Newbigging
Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Osavalik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-3602

KIRIKUD

EELK PEETRI KOGUDUS

317 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1

Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kiriku kantseleis 483-5847

Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848

Organist dr. Roman Toi

ESTO nädalal — PALVUSED igal päeval kell 8.30 hommikul. Palvusi peavad: dr. J. Taul, praost R. Kiviranna, praost R. Reinaru, dr. E. Kägi, õp. T. Vaga ja pr. S. Aareandi. Kõik on kutsutud!

Vaadake harukordset filmi JEESUS" (eesti keeles) 9.—12. juulil.

ORDINATSIOONI- JUMALATEENISTUS, pühapäeval, 15. juulil kell 10 homm. (teine kellaaeg!), teenivad peapiiskop Konrad Veem assisteerivad piiskop Karl Raudsepp ja dr. Jaak Taul.

OIKUMEENILINE ESTO-84 LÕPP-JUMALATEENISTUS PAULUSE (St. Paul's) katedraalis, 223 Bloor St. E., kell 2 p.l. Teenivad: Konrad Veem, Karl Raudsepp, Andres Taul, Emmanuel Lepik, Kaljo Raid, Allan Laur, Vello Salo. Solistid: Eva Wilson-sopran; Herbert Kirves — bariton. Ühendatud koorid. Juhatavad Jüri Raid ja dr. Roman Toi. Orelil: prof. Carl Otto Märtson.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 22. juulil kell 11 homm. Teenib õp. Edgar Heinsoo.

JÕEKÄÄRUL JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Teenib õp. Andres Taul. (Lõunasöök söögisaalis mõõduka tasu eest

Õpetaja kõnetunnid suvekuudel telefoniteel kokkuleppel.

KOGUDUSE KANTSELEI on avatud teisipäeviti 10—6-ni, neljapäeviti 12—3 p.l.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Kesknädalal, 11. juulil kell 11 hommikul toimub ESTO-84 pidustuste raames armulaua-jumalateenistus Peetri kirikus ühes koguduse laulukoori lipu õnnistamisega. Teenivad praost E. Lepik, ülempreester dr. E. Ruus, ülempreester E. Velleso, preester V. Hiiesalu. Laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel. Laululehed.

TORONTO EMMANUELI EVANGEELNE KOGUDUS

21 Swanwick Ave.
Tel. 698-5645
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Kolmapäeval, 11. juulil kell 7.30 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS. Kõneleb Märt Vähi. Lauluettekandeid.

Reedel, 13. juulil kell 2 p.l. KRISTLIK PÄRASTLÕUNA. Külalised ja kohapealsed kaastegevad. Kohv. (Buss Eesti Kodust 1.15 pl.)

Laupäeval, 14. juulil kell 7.30 õ. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Ülo Meriloo ja külalised, Laulavad „Laurid".

Pühapäeval, 15. juulil kell 6 õ. JUMALATEENISTUS. Märt Vähi ja külalised. Laulavad „Laurid". (Buss Eesti Kodust kell 5.15 p.l.

Esto-84 külalisjutlustajad: Jaan Heinmets, Evald Kiil, Jaanus Kärner, Aldor Laur, Paul Lepik, Endel Meiusi, Melmut Rüdmik, Endel Siitam, Heino Viikholm ja Märt Vähi.

LASTE- ja NOORTELAAGER 16.—22. juulini Mc Arthur Mills'is.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930
kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Pühapäeval, 15. juulil kell 2 p.l. ÖKUMEENILINE JUMALATEENISTUS St. Pauli kirikus (Bloori ja Jarvise nurgal). Vana Andrese kirikus jumalateenistust ei ole.

Pühapäeval 22. juulil kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS. Teenib õp. Albert Roost.

Pühapäeval, 29. juulil kell 7 õ. pühapäevane JUMALATEENISTUS.

Õpetaja suvised kõnetunnid neljapäeviti kell 6—8 õ. kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI SEITSMENDA PÄEVA ADVENTKOGUDUS

804 Broadview Avenue

(ailmaaraudteejaama vastas Eesti Maja poole). Abijutlustaja telefon 626-3417.

Laup., 14. juulil kell 9.30 homm. vaimulik mõttevahetus ainel: Andestamine ja sõprus.

Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Jutlustab Olev Tralla teemal: Eestlased Jumala elukoolis. Kõik eestlased teretulemast!

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

383 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bard: Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Kolmapäeval, 11. juulil kell 7.30 õ. kuulutus, kiitus ja Kodu-Eesti slaidid

Pühapäeval, 15. juulil kell 10 hommikul JUMALATEENISTUS, külaliskõnelejad, ühiskoor.

Kell 6 õhtul LAHKUMISKOOSOLEK, kõneleb Ü. Meriloo, esinevad solistid.

ESTO MUTUAL FUND LTD.

Aktsia hind 3. juulil $9.19

Toronto, Ont. M5H 1J8
145 King St. W., Room 1900

Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

EESTI KODUS

värskelt remonditud 2 mag.-toaga korter alumisel korral, uks „patiole". Autoparkimine garaazhis.
Hind $69.000.—
Hel. tel. 444-0186

ESTO-84 PUHUL TERVITAVAD!

Eesti Ev.-Luteri Usu Peetri Kogudus
ja allorganid

EELK Toronto Vana Andrese Kogudus

Toronto EELK Jakobi Kogudus

Esimene Eesti Ev. Luteriusu Kogudus Hamiltonis

Toronto Kolmainu Eesti Ev.-Luteri Usu Kogudus

Toronto Eesti Ap.-Õigeusu Kogudus

Toronto Eesti Baptisti Kogudus

Toronto Eesti Vabakogudus

Ajakiri „Usk ja Elu"

Toronto Emmanueli Evangeelne Kogudus

Toronto Eesti S. P. Adventkogudus

Lõbusat lugemist!
„NAER ON TERVISEKS" I ja II
(Eesti rahvanaljad)
U. Jürima, 267 Homewood Ave. Willowdale, Ont. M2R 2N4

Uus heliplaat
„NOORUSEARMASTUS"
laulab Harjo Tari ja orelil Georg Ots
saadaval Eesti Majas ja eesti ärides.

Veel häid kortereid saadaval eelmüügi hindadega
UUES EESTI KORTERIMAJAS
1050 rtj. suurused korterid $87.000—$93.000
2 mag.-tuba, 2 vannituba, pesuköök korteris, õhujahutus, rõdu, maa-alune parkimine, saun, mõsseerimisvann.
Kõrge kvaliteet. Ainult 20 korterit majas.
Vaatamiseks: 101 Cassandra Blvd. Don Mills, Ont. M3A 1T1
Hel. 444-6405 või 444-2897

KRISTINA M. NOOLANDI
M.A. B.Ed., LL.B.
Tel. 844-8581

EESTI KAUBALAEVASTIKU
JUHTKONNA KOONDIS TORONTOS

ESTO-84 PUHUL TERVITAVAD

SCEPTER MFG. CO.

TORONTO • ONTARIO • CANADA

ESTO'84 TORONTO 1984

HIRAM WALKER LTD.

ESTO „ametlik viin"

Pühitseme ESTO '84
HIRAM WALKER LTD. kaubaga

Saadaval kõigis LCBO ärides

Tervitame hõimuvellesid igast ilmakaarest ja soovime head kordaminekut ESTO'le

SUOMI-AITTA

EKSKLUSIIVNE IMPORT SOOMEST
2031 YONGE ST. TORONTO, ONT. M4S 2A2- — TELEFON 483-6650
Soome kuulsate puuvillaste riidematerjalide
VÄLJAMÜÜK 20—70% HINNAALANDUST
Osa klaaskaupu väljamüügil. Saadaval SAUNA kosmeetikatarbed, SAUNA seebid, soome kompvekid, küünlad ja palju muid soome kaupu.
RIA ja VILHO NASKALI

ESTO VEIN

ESTO sildiga valge vein erivalik ESTO '84-le.

Château des Charmes
TOODE

Tellida John Lindsay, tel. 926-8298
jättes oma nime, telefoninumbri, aadressi ja tellitava hulga.

Veinikomponii esindajad Eesti Maja parklal esmasp.-reedeni kella 3-7.30 p.l., et vastu võtta tellimusi ja väljastada tellitud veini.

Punane vein saadaval

Gaidlikud tervitused kõigile
ESTO PIDUSTUSTEST OSAVÕTJATELE!

EESTI GAIDIDE MALEV KANADAS
EESTI GAIDERITE KOGU KANADA KOONDIS

THE SCANDINAVIAN SHOPPE
235 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
Tel. 469-3886
Omanikud eestlased
KINKE IGAKS SÜNDMUSEKS

RIVERSIDE RESTAURANT & TAVERN OAKVILLE, ONT.

Tervitab kõiki eestlasi, kes võtavad osa paljudest üritustest ESTO '84 ajal.
Oma vabal ajal tulge ja külastage mind ja tutvuge mitmesuguste ettekannetega ja muuga, mida teile pakume nii sees kui ka väljas.

Ainult 15 min. autosõitu Torontost lääne poole Ontario järve ääres.

Lähemaks informatsiooniks helistage
845-7522

ANDRES PAARA
Peadirektor

MAALIKUNSTNIK JOANN Aaarniit STUUDIO
488-5895
õlimaalid
567 Roehampton Ave. Toronto M4P 1S7

Ellen Peterson Fashion Institute
MOEKOOL
222-4533

ESTO '84 puhul tervitab

TREP ENTERPRISES
1163 Maidstone Cresc.
Oakville, Ont. L6M 1C2
Telefon 825-0188
MATI PAAS

ESTO '84 puhul tervitab

ROYAL TRUST
Real Estate Services
Corporation of Canada

VICTOR LIBE
Telefon kontoris 752-3111
kodus Torontos 488-0129
Beavertonis (705) 426-9155

KAI KÄÄRID

Maalid müügil suures valikus

Helistage ette 225-5595

390 Princess Ave., Willowdale, Ont. M2N 3S9

Tervitusi eestlastele ESTO puhuks!

LÄTI LILLEÄRI

CREST FLORISTS

567 Mt. Pleasant Rd. Toronto, Ont. M4S 2M5
Neli blokki lõunapool Eglintoni
TELEFON 487-0491 või 223-4484
Kohale toomine Metro-Toronto ulatuses.

SPORT

Vaba Olümpiaad 1984

ESTO-84 suursündmuse varju on jäänud peaaegu samaaegne Vaba Olümpiaad 1984. Eesti noored on samaaegselt seotud skaudilaagriga ja väga vähese informatsiooni tõttu on see sündmus jäänud nagu märkamatuks eesti ühiskonnale.

Vaba Olümpiaadi ulatusest sai pildi möödunud esmaspäeval toimunud Vaba Olümpiaadi peakomitee vastuvõtul ja sellele järgneval nelja osavõtva rahva kultuuripidustusel, esimene Ontario Place'i Trillium restoranis, teine Molson Summer Garden'is, kus toimus ametlik Vaba Olümpiaad 1984 avakäik tõrviku süütamisega ja selle teele saatmisega, mille esimene peatuskoht oli Eesti Maja, kust see edasi saadeti lätlastele, sealt leedulastele ja ukrainlastele kuni avatseremooniani Etobicoke Centennial staadionil möödunud neljapäeva õhtul. Sealt viiakse tuli pärast võistlusi Los Angelesse, kus see võiks põleda samaaegselt suure olümpiatulega.

Vastuvõtul toimkonna esimees dr. R. Petrauskas tänas abi eest vendluse olümpialiikumises maade sportlaste vahel, kes ei ole enam esindatud ametlikul olümpiaadil.

Sellepärast pühendatakse need mängud sportlastele Eestist, Lätist, Leedust ja Ukrainast,

kes on võistelnud N. Liidu meeskondades ja viimasele pärast Helsingi olümpiamänge võitnud üle 300 medali.

Ta tutvustas Vaba Olümpiaad 1984 aupatroone, kelle hulgas on Ontario peaminister W. Davis ja E. V. aupeakonsul I. Heinsoo. Peatoimkonnaliikmeiks oli eestlasist T. Romet, spordikomitees Mai Kreem ja Taimo Ilves; finants-, informatsiooni- ja tõrvikukomitees ei olnud ühtki eestlast.

Vastuvõtul tõid Vaba Olümpiaadile tervitusi nelja rahvuse keskorganisatsioonide esindajad, märkides et Vaba Olümpiaadi tõrvik süütab põlema vabaduse lootuse. Nii ütles läti keskorganisatsiooni esimees T. Kronbergs,

et oleme organiseerinud oma olümpiamängud, kus meie oma sportlased oma lippude all võtavad osa võistlusist,

kuni nad võivad kord võistelda vabadena olümpiamängudel.

EKN esimees Laas Leivat õnnitles I. Heinsoo ja eestlaste poolt II Vaba Olümpiaadi. Sportlased on paremini varustatud võimetega oma okupeeritud kodumaa eest võitlemisel. Oleme ühe käega võidelnud vabaduse eest ja teisega nõukogude domineerimise vastu.

Koos mindi Molsoni Summer Garden'isse, kus järgnes rikkaliku kavaga avapidustus. Esinemiste vahel ütles peakomitee auesimees leedulane Leo Rautins, kes mängib Philadelphia korvpallimeeskonnas

et Vaba Olümpiaad tahab teha selgeks, et balti rahvaste liikmed pole venelased kui nad esinevad N. Liidu meeskondades

ja kinnitas, et me ei anna enne alla, kui meie lipud jälle lehvivad olümpiaadil.

Ontario parlamendiliige Juri Shymko tõi tervitusi peaminister W. Daviselt ja vaatles mänge poliitilisest aspektist. Teine parlamendiliige, Tony Ruprecht väitis, et Kanada aastapäeval peame meenutama neid rahvaid, kes on allaheidetud. NDP poolt tervitas Bob Rae.

Pidustusel hinnati iga rahva parema sportlase saavutust sellekohase plaadiga. Eestlasist hinnati parimaks Cindy Õunpuu saavutusi, kes on noorim Ontario austatavaist.

Juba 17-aastasena, 12. klassi õpilasena oli ta neljas maailmas rinnuliujumises Kanada meistrivõistlustel jaanuaris.

Ta on olnud võistlusujuja alates 8-aastaselt. Ta on praegu Kanada olümpiamängude ujumisvõistkonna liikmena ettevalmistuslaagris. Tema auhinna võttis vastu pr. Õunpuu.

Lätlasist hinnati kuulitõukajat Juris Puce't, kes oli Kanada kettaheite rekordi omaja 1968. Leedulasist Arvydas Barkauskast, kes on saavutanud rekordilise tulemuse kuulitõukajana ja kettaheitjana. Ukrainlasist sai auhinna Kanada kettaheite rekordi omaja Borys Chambuli.

Iga rahva poolt olid oma esinejad, lätlasilt rahvatantsugrupp, leedulasilt Inglismaalt tulnud rahvusvaheliselt tuntud meeleolulaulja Violeta,

eestlasilt Kalev Estienne väiksemad tütarlapsed ja valik vanemaid eliitvõimlejaid,

kes seda tutvustasid kui uuemat olümpiaspordiala. Väga võimsa finaali andis ukraina tantsugrupp „Verkhovyntsi".

Möödunud neljapäeval algasid võistlused pärast avatseremooniat jalg- ja korvpalli eelmängudes ning jäähokis. (Kirjeldame neid võistlusi ühes meie järgmises numbris).

Toronto Eesti Ühispanga president W. Noolandi annab kingitud karika üle eesti masterite maadevahelise kergejõustikuvõistluse korradajale A. Raudojale. Võistlus peetakse ESTO-84 raames Torontos, 10. juulil. Enamuse punkte saavutanud maa võidab auhinna jäädavalt. Karika all olevaile plaatidele jäädvustatakse võitja maa masterite nimed. Peavõistlus toimub tõenäoliselt esto-ameeriklaste ja esto-kanadalaste vahel.

Foto: E. Kulmar

Võidupüha Thunder Bays

„Sillaorule" kingiti $800 uute akende muretsemiseks

23. juunil pühitseti Võidupüha ja jaanipäeva Eesti talus „Sillaorul", millest võttis osa arvukalt kaasmaalasi ja külalisi ka Geraltonist. Vabaõhu-jumalateenistusel jutlustas Thunder Bay Eesti koguduse õpetaja Olvi Pint, põimides oma jutlusse eesti rahva ajalugu ja Eesti Lipu 100-aastast juubelit.

Peale jumalateenistust toimus „Eesti Seltsi" ja koguduse üldkoosolek. Juhatas Jakob Millistver, protokollis Kaja Kent. Uuteks komitee liikmeiks valiti Richard Sokk, Ain Kurm, usaldusmeesteks dr. Eino Kent ja Kalju Puna.

Koosolekust osavõtjaile oli koguduse naisringi korraldusel pakutud soe lõunasöök ja loterii, mille eest avaldati tänu naisringi esinaisele Laine Rätsakasele.

Kõikide Thunder Bay organisatsioonide poolt avaldati tänu Linda Pausk'ile, kes annetas $800 „Sillaoru" talule uute akende muretsemiseks.

Ta on elukutselt haiglaõde, kes saanud sellekohase hariduse juba kodumaal. Koosolekul võttis sõna seltsi esimees Jakob Millistver, rääkides Võidupüha pühitsemise traditsioonist. Thunder Bays on võidutule süütajaks olnud Vabadussõja veteran Karl Mitt. Spordiringi kalapüügiauhinnad jagas välja Kalju Puna.

Thunder Bay keskorganisatsiooniks on Eesti Selts, sel on kogudusega ühine „Sillaoru" talu. See sarnaneb eesti talule, nagu vanemad inimesed oma mõttes mäletavad. „Sillaoru" ala piiravad okaspuud nagu vahisõdurid, metsaala on suur park, kus puud ja põõsad kasvavad maaliliste rühmitustena. Taimkate tundub esimesel hetkel ühetoonilisena, kus haruldasematest taimeliikidest kasvab valget kukeharja, tuvi tähtpead ja valget kasteheina. Nende värvus on puhas erk sametroheline, lagedal väljal meenutavad need rohelist värvikülust. „Sillaoru" on ainulaadsemaid paiku, mis jääb unustamatult meelde. Eestlased vananevad küll bioloogiliselt, aga noorusliik vaim on see, mis neid veelgi tegutsema sunnib.

Eesti rahva juured peavad olema mullas ja seda mullahõngust pakub Thunder Bay eestlastele „Sillaoru" maakodu oma loodusliku värskusega ja rahulikkusega.

EK

TEADAANNE

Toronto Eesti Ühispank on ESTO '84 ajal rahvusliku rongkäigu tõttu suletud

NELJAPÄEVAL, 12. JUULIL — päeval ja õhtul

Teistel ESTO '84 pidustuste päevadel on pank avatud harilikkudel kellaaegadel.

Juhatus

Vältige pettumust ESTO-84 ajal!

Ainult õigeaegse ettetellimisega kindlustate enda ja oma külaliste tellimiste täitmist!

Pagari- ja kondiitrisaadused, delikatessid, shokolaadid ja maiustused

SUUR VALIK LIHASAADUSI JA JUUSTE.
TORDID PIDULIKKUDEKS SÜNDMUSTEKS.
80-ISTMELINE KOHVIK.

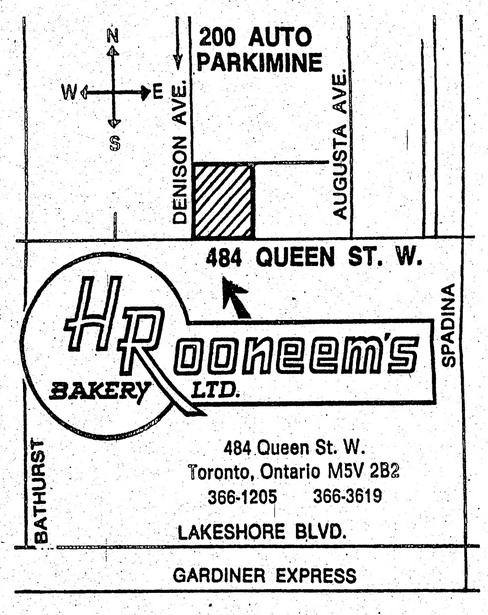

WALL STREET JA BOLSHEVIKE REVOLUTSIOON

3.

Aastal 1917 Zaharoff oli seotud bolshevikega. Ta püüdis kõrvale juhtida antibolshevikele (valgetele) määratud laskemoona saadetisi. Ta oli ka astunud välja bolshevike huvide kaitseks Londonis ja Pariisis.

Ajal mil Lamont ja Thompson jõudsid Londonisse, Lloyd George oli võlgades ühele võimsale rahvusvahelisele relvadega äritsejale (kas mitte Zaharoff?), kes oli liidus bolshevikega ja abistas viimaseid nende võimulaiendamise püüdlustel Venemaal. Sellest ka olenes, et Briti peaministril puudus Thompsoni ja Lamontiga kokkusaamisel vabadus oma isikliku seisukoha rõhutamiseks, milline see ka võinuks olla. Tema asemel oli küsimuse üle otsustajaks Lord Milner, kellele kuulus tegelik võim kulisside taga ja kes ise oli sotsialismi ja marksismi pooldajaid.

Igal juhul, kabinet, olles ära kuulanud peaministri rapordi ja ta toetavad argumendid — otsustas Thompsoni ja bolshevikega kaasa minna. Hiljem saabunud ja autoriteetseist allikaist pärinenud raporid bolshevike üle erinesid küll täiesti Thompsoni kirjeldustest, aga kabinet jättis need tähelepanemata.

Miks peaks üks prominentne Wall Street'i finantseerija ja ka Federal Reserve pangadirektor tahtma organiseerida ja abistada bolshevistlikke revolutsionääre? — Veelgi enam, miks peaksid mitte üks, vaid mitu Morgani partnerit omavahelises koostöös toetama „vabatahtliku revolutsioonilise armee" formeerimist Venemaal? Neilt nimelt pärines sellekohane memorandum, milles nõuti muuseas läänеliitlastelt „kõikvõimalikku Sovettide valitsuse abistamist" niisuguse armee loomisel. — Armee, mille üheks pühamaks kohustuseks oli ette kirjutatud, et ta peab ühel päeval kõik Wall Street'i finantseerijad üles pooma!

Võimalik seletus: nad tahtsid näha venelasi sõdimas sakslaste vastu, et kindlustada enestele Venemaa turgu. Järeldusega, et Thompson oli ameerika imperialist, kes võitles saksa imperialismiga, aga kavalpead Lenin ja Trotski seda äratundes kasutasid neid ja olukorda eneste huvides.

* * *

Tagasi Ameerikas, Thompson tegi kõnetuuri läbi USA, nõudes Sovettide tunnustamist ja propageerides bolshevike valitsuse abistamist. Mõnd tavalist tegelast oleksid seejuures kuulajad tõenäoliselt välja naernud, aga kui niiviisi rääkib tuntud miljonär ja Federal Reserve panga direktor, siis . . . jäädakse tõsisteks.

Sama panga asedirektor George Foster Peabody oli varemalt raudteede väärtpaberite mahhinatsioonidega endalegi suure varanduse kogunud. Pärast seda ta aga hakkas raudteede natsionaliseerimise ja sotsialismi ideesid levitama! — Oiles teadlik iseenda ja oma finantseerijaist sõprade domineerivast poliitilisest asendist, oleks raudteede riigistamine toonud kogu selle transpordiala ainuüksi tema ja ta lähedase grupi täieliku kontrolli alla, niiviisi eemaldades alatiseks kõik tülikad konkurendid. Poliitilist mõjuvõimu ära kasutades, nad võinuks manipuleerida riigi politseivõimu, et saavutada endile kõike seda, mida eraettevõtlus üksinda ei võimaldanud. Teiste sõnadega, rakendades riigivõimu oma eramonopoli teenistusse.

* * *

Bolshevistliku revolutsiooni ajajärgul kolmest läänеriikide välisesindusest Petrogradis, ükski ei pooldanud seda liikumist. USA saadik Francis ei varjanud oma antipaatiat enamlastele. Briti saadik James Buchanan'il olid olnud tugevad sidemed tsaarivalitsusega. Prantsuse ambassadöör Paleologue vihkas bolshevikke. Aga 1918. aasta alul, kolm uut isiksust ilmusid nähtavale ja neist said peagi de facto esindajad, kes tõrjusid tagaplaanile nimetatud kolme riigi ametlikud esindajad. USA poolelt oli selliseks kujuks varemmainitud „kolonel" Robins, Thompsoni pundist. Tema telegrafeeris Petrogradist New Yorki (23. jaan. 1918): „Sovettide valitsus tugevam kui kunagi enne. Selle autoriteet ja võim suuresti kindlustatud pärast Vene Asutava Kogu laialiminekut. (Peaks olema: enamlaste poolt laiali pekstud! — HK). Ei saa rõhutada küllalt kõvasti bolshevistliku autoriteedi kohese tunnustamise tähtsust . . ." — Nõnda Robins!

Inglismaalt saabus Petrogradi samasuguseid mitteametliku saadiku ülesandeid täitma vene keelt valdav Bruce Lockhart, kelle sokutasid sinna Lord Milner ja Lloyd George Londonis asunud Maxim Litvinovi kaasabil — seda Briti välisministeeriumi suureks meelehärmiks ja neid isegi konsulteerimata.

Sotsialist, marksist ja „pealekauba" pangadirektor Lord Milner isiklikult valis Lockhart'i neiks ülesanneteks ja hiljem telefoneeris sellele peaaegu iga päev. Milner avas tee bolshevike rezhiimi tunnustamiseks, aga samal ajal ta tegeles ka bolshevike vastaste (valgete) finantseerimisega Lõuna-Venemaal, nagu tegi seda ka Morgan New Yorgis. Säärane topelt-mängimine on poliitistunud internatsionalistide tüüpiline modus operandi, et kasseerida sisse „omapoolse toetuse" arvel ka, kui peaks võitma vastaspool.

Prantsuse valitsus omakorda saatis „vahemeheks" bolshevikele avalikult sümpatiseeriva ja Trotski vana sõbra Jacques Sodoul'i. Kokkuvõttes, läänеriikide valitsused neutraliseerisid sellega nende omad diplomaatilised esindajad Petrogradis ja asendasid need enamlasi pooldavate mitteametlike agentidega. Seejärel arvestati vaid nende agentide raportidega ja ignoreeriti Venemaa sisemusest saabuvad abipalved. Teiste hulgas tuntud kirjaniku Maxim Gorki protestiavaldused, et Lenini-Trotski grupp olla reetnud revolutsiooni ideaalid ja klammerdanud Venemaa politseiriigi raudsesse haardesse. Samuti ei arvestatud enam vana-liini diplomaatiliste esindajate raportidega, kelledele säärane „meelemuudatus" oli jäänud arusaamatuks. Ühes USA esindusest Bernis saabunud telegrammis sooviti niisiis Washingtonist selgitust, et miks USA president väljendab poolehoidu bolshevikele, kõige nende bandede poolt toimepandud anarhia, mõrvade ja röövimiste kiuste?

Kõige mõjuvamaks toetuse allikaks enamlastele jäi ikkagi New Yorgi finantsiline piirkond, mille kõrval omamaiste revolutsionääride tegevus Ameerikas jäi tähtsusetuks. Üheks kõige suuremaks toetajaks jäi Morgani American International Corporation.

* * *

Juba varakult pärast oma esialgset võimu kindlustamist Venemaal, bolshevikud alustasid püüdlustega luua endile diplomaatilist esindust ja propagandakeskust USA-s, kasutades selleks endiste USA kodanike teenindust ja neil olemasolevaid sidemeid. Aastal 1918 jõudis Ameerikasse tagasi Alexander Nyberg (alias Santeri Nuorteva), kes endise soome immigrandina oli asunud sinna 1912. a. jaanuaris ja vahepeal jälle lahkunud. Sellest punasest soomlasest (?) saigi nüüd esimene operatiivne Sovettide esindaja USA-s, kelle kohta J. Edgar Hoover märkis hiljem, et too olnud „kõige aktiivsem ametliku bolshevistliku propaganda levitaja Ameerikas". Riigiministeeriumi arhiivides säilitatud pabereist nähtub, et Nyberg esitas hulgaliselt võlts-informatsiooni bolshevike valitsuse suhtes ja näiteks kinnitas, et Petrogradi terroristlik lätlasest politseiülem Peters olevat tõeliselt ainult „üks heasüdamlik poeet . . ."

(Järgneb)

ESTO-teateid

ESTO-84 eesti heliloomingu kontsert

ESTO-84 raames toimub lisaüritusena Eesti Kunstide Keskuse korraldusel eesti heliloomingu kontsert. Kuigi eesti kunstmuusika figureerib suurel määral teistel ESTO muusikaüritustel, omab see kontsert erilist tähtsust: selle eesmärgiks on tutvustada meie pagulusloomingu laiahaardelist pinda, viljakust ning kvaliteeti. Ja et üks osa esinejaist on Kanada elukutselised muusikud, näitab, et see looming hakkab läbi lööma ja on leidnud ka väljaspool meie ühiskonda tunnustust.

Nimede kolmik Avesson, Raid ja Toi on üldiselt hästi tuntud eestlastele. Kaljo Raidi loomingust esitavad kaks duetti viiuldaja Viljar Puu ja tshellist Jaan Järvlepp; Lembit Avessoni vähem tuntud instrumentaalloomingust esitatakse sonatiin soolo-saksofonile, ning Roman Toi „Narva Impressioonid" kahele klaverile, mida on varem kuuldud Torontos Narva lahingu tähistamise puhul, tuleb kordusele.

Nende kõrval on nelik vahest vähem tuttavaid nimesid: Allik, Daniel, Miller ja Tammearu. Kõik on Torontos kasvanud ja õppinud komponistid, kellede tööd on saavutanud tähelepanu siinse maa muusikaelus. Carelton ülikooli õppejõud dr. Elaine Keillor esitab Elma Milleri klaveripala „Minnemata", mida ta on korduvalt esitanud oma kontsertidel. Omar Daniel, Toronto Ülikooli magistrikraadi kandidaat, tutvustab ennast trioga keelpillidele ning Peeter Tammearu loomingust esitatakse tema viiulisonaat ning üks verivärske pala akordionile. Kristi Allik on kirjutanud soolopala klaverile „North Star, South Wind", mis baseerub ideedele tema Kalevipoja-teemalisest ooperist. Seda esitab Peeter Tammearu, kelle juhtimisel esitatakse katkendid ooperist ka solistide kontserdil.

Eduard Tubina looming, saavutades järkjärgult rahvusvahelist tunnustust, osutub ka selle kontserdi jõulisemaks osaks. Sopran Eva Wilson-Märtson esitab kolm tuttavat laulu, mille kõrval on teiseks huvipunktiks kaks instrumentaalteost: noor Rootsis elunev viiuldaja Martin Krooni, klaverikunstniku Hilja Saarne saatel, esitab „Süit eesti tantsuviisidest"; ning noort flötisti Marika Järvit saadab Tubina vägevam proponent Neeme Järvi, andes flöödikontserdi kohalikus esietenduses.

Koorilooming omab ikkagi ülimat tähtsust nii eesti muusika- kui ka rahvuselus, sel põhjusel on kontserdi finaaliks Stokholmi Noortekoori esinemine, mis teatavasti hõlmab südamele lähedasi traditsioone ning uusi sihte.

Kontsert toimub neljapäeval, 12. juulil kell 3 p.l. Toronto ülikooli muusikafakulteedi Walter Hall'is. Piletid tulevad müügile ESTO nädala jooksul ning on saada kohapeal.

1984. a. Neustadt kirjandusauhinna üleandmiselt Oklahoma ülikoolis. Pildil vasakult Ivar Ivask, Doris Neustadt, Ritva Haavikko, laureaat Paavo Haavikko ja Astrid Ivask 30. mail.

Foto: Gil Jain/OÜ

Kristjan Raua „Kalevipoeg" ja selle tähendus

Kuna mitmel eelnenud loengud Vancouveris on olnud Kalevipoja ainetel, siis prof. A. Võõbuse loeng „Meie Kodu" saalis jatkas sama teemat.

Kristjan Raud eesti kultuuri- ja vaimuloos on väga erakordseks nähteks. Enne teda ei ole ükski eesti kunstnik mõistnud eesti kunsti tähtsust ja selle tõelist väärtust selliselt, ega ole võtnud enesele sellest tulenevat vastutust, mis on määranud kogu tema elutöö. See äratab sügavat austust ühe väga erakordse isiksuse vastu. Kõiges, mida tema taotles, oli ta, olles sügavalt eetiline isiksus, kantud suurest sisemisest vastutusest.

Inspiratsiooniallika oma loominguks leidis ta esivanemate kunstilises pärandis, nagu see säilinud meie rahva tarbekunstis, tööriistades, eriti puuskulptuuris, ilustustes ja igatliiki kodukunsti esemetes. Ta oli haaratud rahvakunsti erilisest omapärast, nendest nurgelistest kujunditest, pisidetaile hülgavatest vormidest, tulvil omapära, peegeldades jõulikkust ja visadust, eesti inimese iseloomu otsekohesust ja lihtsust. Kõik need esemed olid talle nagu ilmutuseks esivanemate kunstist, mille juured ulatuvad kaugesse muinasaega ja milledel leidub vasteid raua-aegsetel maaleidudel.

Teda võlusid need kunsti rikkused, mida kauged esivanemad on loonud spontaanselt ja milles nende elamused, mõtisklused, rõõmud ja kannatused on talletatud. 1909. aastal peetud loengus, kinnitas ta: „Need siin talletatud väärtused on püsivad, need rikastavad elu, toovad ülevust ja tõstavad selle kvaliteeti ja loovad kõrgemat vaimlist elu."

Ülesanne, et neid kultuuriajaloo killukesi koguda esivanemate väramust, haaras teda nõnda sügavalt, et ta kõik muu oma loomingus pani kõrvale. Üha sügavamalt tungis ta esivanemate kunstilisse maailma. Nende tähelepanekute varal rajas ta silla rahva loova geeniusega minevikus. Kõik need talupoeglikult karedad ja lihtsustatud vormid ja kujundid, nõnda mõjuvad oma napisõnalises kunstilises kõnes, jõulised oma lihtsuses ja otsekohesuses, täitsid tema mõttemaailma ääreni. Kõik need sugemed, mida ta oli ammutanud muistseist esemeist ja rahvaluulest, sulasid tema loomingus kokku uudseks kunstiliseks väljendusvormiks. See kõik oli talle nõnda mõjuv ja haarav, et Raud hakkas sütt, pastelli ja värvi käsitlema hoopis teisel viisil. Raua kunstiline looming, rajatud arhailistele vormidele ja igivanadele kujunditele ja assimileeritud tema loomingus, on temast teinud ainulaadse nähte kogu eesti kunsti ajaloos. Need kujundid, mida Raud on loonud, on originaalsed ja neil ei ole midagi ühist kunsti rahvusvaheliste vooludega. Need on läbi ja läbi eestilikud. Raua monumentaalsele ja intuitiivselt tunnetatud kunstile on raske leida võrdset kaasaegses Euroopas.

Kalevipoja illustratsioonide valmistamise eellugu on pikk. Raud on sellele väga palju aastaid ohverdanud. Millise tõsidusega see meister pürgis oma rada, sellest annab tunnistust üks tema kiri Villem Reimanile. Kui kevadel 1911 talle tehti ettepanek asuda Kalevipoja illustreerimisele, siis kirjutas ta: „Ei ole veel võimalik kõnelda „Kalevipoja" illustreerimisest sügisel. Ma ei saa veel sellega hakkama. Kogu see asi nõuab palju uurimist. „Kalevipoeg" on aare, mis koosneb paljudest pärlitest." Nende pärlite uurimine pidi veel kaua aega nõudma. Siiski üksikud illustratsioonid hakkasid 1914. aastast peale kuju võtma. Ka siis, kui vabaduse päike hakkas paistma üle meie kodumaa, Raud ei tundnud ikka veel, et ta on oma ülesandega valmis — „Kalevipoja" aarde pärlid vajasid veel sügavamat süvenemist. Siis viimaks hakkasid valmima tema joonistused üksteise järele.

Eesti raamatu suure juubeli lähenedes tehti talle uus ettepanek „Kalevipoega" illustreerida. Pika kõhklemise järele Raud viimaks nõustus, kuid ta leidis, et selleks vajaks ta rohkem aega. Et aeg oli lühike — ainult pooteist aastat — siis uue loomingu kõrval pidi ta ka varem valminud töid kohendama, et olla valmis, sest Kalevipoeg ilmus a. 1935. Pärast ilmumist antud intervjuus ütles ta: „Oleks mul kaks elu, siis ma alles teaksin, kuidas nüüd hakata „Kalevipoega" illustreerima."

Raua illustratsioonid „Kalevipojas" ei kuulu tavaliste illustratsioonide kategooriasse. Mida Raud on loonud, on pigemini graafilised lehed või monumentaalsed söemaalid. See saavutus on tõepoolest meisterlik. Nende illustratsioonide väljatöötluse aste ei saa muidugi olla päris ühtlane, sest need tulenevad ju mitmesugustest aja-perioodidest. Tema loomingu tippsaavutuste kõrval on siin ka teistsuguseid. Sellest ei olnud küll keegi rohkem teadlik kui vanameister ise. Kuid see asjaolu ei saa muuta tõsiasja, et kogu see töö on meistriteos. Ja kõigele veel lisaks on Raud loonud Kalevipoja, kelle vägilaslikkuse juurde kuulub ka tugev vaimsus.

Kogu Raua „Kalevipoeg" on nagu suurepäraste vaadete album. Vaatajat haarab stseenide vaheldusrikkus. Tuleb imetleda, et Raud igas stseenis on tabanud eepose igivana laadi. See on sari, mis manab esile haaravalt ja sisutihedalt eepose muinasmaailma. Neid ümbritsev keskkond ja isegi loodus on selle meistri käe all pandud osa võtma kirjeldatud sündmustest, nagu illustratsioonis „Kalev kosjas". Loodus on saanud siin hingestatuks ja elavaks esivanemate tõekspidamiste kohaselt — tuues esile kooskõla lihtsa ja pidulikkuse, igapäevase ja suurejoonelisuse vahel.

Peale kunstilise meisterlikkuse on siia talletatud palju muud. Muinasmaailma salapärasus on ühendatud reaalse sümboolikaga. Väliselt need ju küll kujutavad rahva eepose maailma, müüti ja folkloori, kuid varjatud mõte, peidetud joonte ja piirjoonte vahele, kõneleb sümboolselt meie rahva saatusest. Raua „Kalevipoeg" on nagu sari võimsaid oode meie rahva füüsilisele ja vaimsele tugevusele, tema ürgsele jõule, tema väsimatule tööle, tema innule kultuurivarade loomiseks, tema kangelaslikkusele ja sangarlikkusele võideldes oma kodupinna vabaduse eest. Kõik see on nagu ülemlaul rahvale, kelle sisemine suurus, eneseteadvus ja väärikus paistab välja kogu tema elus — nii rõõmudes kui kannatustes.

Kes võib küll unustada neid vägevaid originaale, mida võisime näha kunstimuuseumites Tallinnas ja Tartus — kuigi sellest on juba möödnud ligi poolsada aastat?!

Raua „Kalevipoeg" on varustatud veel ühe dimensiooniga. Sellesse on talletatud aegumatud sisulised väärtused. Tema positiivse hoiakuga elule ja optimistliku elusuunaga, Raua „Kalevipoeg" ilmus ajal, mil teised kunstnikud tegelesid elu varjukülgedega, olid rahuldatud negatiivse ellusuhtumisega ja paljud isegi idast tuleva nihilistliku eluvaatega. Raua „Kalevipoeg" toob aga esile rahva raugematut elujõudu, selle sisemist energiat, selle ürgset elujõudu ja selle pürgimist parema tuleviku poole. Et Raud ammutas inspiratsiooni esivanemate pärimustest, imes enesesse nende elujõudu, elutahet ja sellega imbutas läbi oma „Kalevipoja", selles seisab tema loomingu sügavam väärtus. Sellega on Raud kui kunstnik sooritanud tõelise teene oma rahvale.

Toimetusele saadetud kirjandus

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 191 — 1984. Sisus: M. Liiv „Kiri teile Baltimore Eesti Seltsilt", V. Adamas „Muld", „18. eesti raadiosaade", M. lipp „Eesti lipp", T. E. „ESTO ball", T. E. „Tantsusammul pulma! — „Vanaranna" kevadpidu", lehekülg noortele, „Kooli Emadepäev", S.N.R. „Eestlased etniliste rahvusgruppide päeval Harford county's Marylandis", palju mitmesuguseid eelteateid ja informatsiooni organisatsioonide tegevusest.

Taimi Proos, ELUKIIGEL. Luuletusi 1952—1982. Kirjastus Väliss-Eesti ja EMP, Stokholm 1984. „Elukiigel" sisaldab luuletusi, mis on kirjutatud kolme kümnendi jooksul. See on elatud elu, kus autor on jälginud elu mitmepalgelisust erksa pilgu ja sooja südamega naisena, emana, arstina ja uskliku inimesena. Elutark autor astub ausalt ja usaldusega lugeja ette nii rõõmus, kurbuses kui ka pettumuses. (L. Tuulse)

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Noorus ja kooliaastad

Arno Niitme, Noorus ja kooliaastad Treffoonias. (Autori kirjastus) California 1983. 256 lk.

Viimaste aastate kirjanduslauale on jõudnud üha enam autorikirjastusel ilmunud memuaarteoseid; neid on ilmunud mitmel maal ja eriilmelisena, ühine on kõigil tahe oma rikkalikke elukogemusi jäädvustada ja ühest ajajärgust, millest sõjasündmused lahutasid, järeltulijaile kirjandust jätta. Paraku on need „järeltulijad" tavaliselt samaealised ja ilmunud memuaarteos ongi peamiselt määratud kas kooli- või organisatsioonikaaslasile.

Californias (Kalifornias) ilmunud Arno Niitme „Noorus ja kooliaastad Treffoonias" mälestuste ilmumine oli seotud Academia Treffneriana 100-aasta juubeliga juba möödunud detsembris ja on Hugo Treffneri Gümnaasiumi Vilistlaskogu juhatuse heakskiitmisel tunnistatud kooli 100-aastast juubelit tähistavaks väljaandeks USA-s (trükitud Kanadas), kuid saanud sama tunnustuse osaliseks ka mujal maailmas.

Autor alustab oma esivanemaist ja annab ajaloolise tausta suguvõsale, mis läheb teadaolevalt tagasi 1749. aastani. Järgnevad lapsepõlve kirjeldused / Esimese maailmasõja sündmuste taustal, lapse silmadega on nähtud saksa okupatsiooni aeg, samuti järgnev Eesti Vabadussõda kuni siis kitsenes lapse vaatluste ring lähemale enese ümber, sõpradele ja mängudele.

Jutustaja lapsepõlv jagatakse päevadele Tartus ja lähedal asuvas maakodus. Esimeses algavad koolipäevad Treffoonias, kus ta vaatleb õppeaastaid rühmiti (klassid I—III, 1920—23, I klassika 1923/24, II klassika 1924/25, III klassika 1925/26, IV klassika 1926/27 ja V klassika 1927/28), kuhu lisandub veel sportlik tegevus Tartu NMKÜ võrkpallimeeskonnas maailmameistriks saamiseni.

A. Niitme (Niggol) mälufotograafia ulatub tagasi oma esimesse eluaastasse, mistõttu noorusaastaist on tal väga palju rääkida, tuues pilte sündmusist ja nimedest, üsna väikseistki, ikka detailselt ja terviklikult, nagu seisaks need sündmused veelgi jutustaja silmade ees. Kuid mitte üksi sündmused, igasugused detailid mängudest, tööriistadest, muusikainstrumentide ehitusest nagu etnograafilisest kirjeldusteosest; samuti ta suvise tegevusvälja — talvelu töö kirjeldused, inimeste tutvustamine ja iseloomustamine kellega ta koos töötas.

Nooruse kasvatuslikum osa kujunes Treffneri koolis, esimesel iseseisva riigi kümnendil, andes oma koolile, Academia Treffnerianale laiema sisu, kui varem seda ilukirjanduslikus vormis tegi A. H. Tammsaare. Rida õpetajaid, palju kaasõpilasi on neil lehekülgedel jagamas vaba eesti koolis õppimise vaimustavat elamust.

Lisaks tekstis avaldatud kirjeldustele on rida kooli ja kodukoha plaane, fotosid koolist, eriti just võrkpallimeeskonnast. Kogu teoses on siiski õnnestunud tasakaal autori enese mälestuste ja ajalise tausta kirjeldamisel, mis selle teeb kaalukamaks tavalistest mina-tegelasega memuaarteostest.

Hannes Oja

Eesti gaidide ja skautide

MAAILMALAAGRID

1962	Maailmalaager 1962 (skaudid) Ilmakaare (gaidid)	Kanada
1964	Põhjala	Rootsi
1967	Koguja	USA
1970	Ühendaja	Saksamaa
1972	Kotkajärve	Kanada
1975	Metsakodu	Rootsi
1978	Koguja II	USA
1980	Vikerkaare	Rootsi
1984	Eesti Lipp	Kanada

KODUMAA UUDISED

Tallinna Koreograafiakooli kasvandik, „Estonia" balletisolist Kaie Kõrb võitis hiljuti Moskvas toimunud N. Liidu ulatusega balletimeistrite võistlusel esimese preemia ja laureaadi nimetuse. Selle eest anti talle Eesti teenelise kunstniku aunimetus. 10. aprillil toimus kultuuriministeeriumis Kaie Kõrbi ja tema kolleegide, kes aitasid noorel baleriinil suurt edu saavutada, vastuvõtt.

☆

Andropovi ajal hakati nõudma töödistsipliini, kuid mõnigi linnaametnik oli esimesest ehmatusest kiiresti toibunud ja ajab nüüd olmeasju endiselt tööajast. Järelvalve luusijaile olevat nõrgenenud, kuigi ei tohiks solvuda need tursunud nägudega noored ja varavananenud mehed, kelle vastu vähemalt miilitsa huvi peaks olema täiesti seadusepärane. Aga selles on korravalvurite käsi järjest nõrgemaks jäänud. Mehed plankude ääres teavad seda.

☆

Mõni aeg tagasi hakkas Tiidu ja Sulaoja kandi rahvas nurisema sealsete teede kehva seisukorra üle. Mõlemal pool elab rohkesti vanu inimesi ehk vanureid, nagu nüüd kodumaal pensionäre nimetatakse, kes üsna palju piima müüvad. Tiidu kandi teed kruusatati möödunud aastal, Sulaojale ei jõutud, kuid nüüd olevat siiski remondivõimalused läbi kaalutud.

☆

Hiiumaa rajooni teenindustootmisvalitsuse ehitusteeninduse plaanist oli kaks kuud enne aasta lõppu täitmata ligi kaks kolmandikku. Samas ei võetud aga hiidlastelt vastu tellimusi aknaplokkide valmistamiseks. Teenindus vajab seal parandamist mujalgi, näiteks ei tunta saarel isegi sellist teenuseliiki nagu jalatsiparandus kiir- või ootetööna, rääkimata siis riide värvimisest ja muustki.

☆

EPA-s (Eesti Põllumajanduse Akadeemias) said jaanuari lõpul kätte 44 lõpetajat oma diplomid, kes olid õppinud metsamajandust. Nädal hiljem anti 64 agronoomia teaduskonna lõpetajale diplomid, neist lõpetasid kiitusega 7. Diplomitööde hindeks oli olnud keskmiselt 4,5. Suurem osa diplomitöödest olid sisaldanud ka ettepanekuid praktiliseks tööks.

☆

Tänavu täitub Võru linna asutamise 200. aastapäev. Juubelipidustuste seeria avati konverentsiga „Maailma palge kujundab inimene". Külalisesinejaiks olid endised võrulased filosoofiakandidaat Lembit Valt ja toimetaja Vello Pilt. Täitevkomitee esimees Elmar Tiit ja agrotööstuskoondise esimees Elmo Saar kõnelesid rajooni majanduselu arenguperspektiividest.

MÜÜA Eesti Kodus üks parematest korteritest alumisel korral, lõunapoolne külg, orig. 2-magamistoaga, pesupesemisruum, õhujahutaja jne. Tel. 281-3102

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

ILMUS:

TAIMI PROOS'i luuletuskogu

ELUKIIGEL

Saadaval VABA EESTLASE talituses

HIND $10.— + saatekulu 50 ¢

ESTO-84 PUHUL TERVITAVAD

Head kordaminekut ESTO '84 pidustustele!

TORONTO EESTI ÜHISPANK

EESTI MAJAS, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Tel. 465-4659
465-4650

Tervitusi hõimurahvale suurpidustusteks!

TORONTON SUOMALAINEN OSUUSPANKKI

(TORONTO SOOME ÜHISPANK)
191 EGLINTON AVENUE EAST, TORONTO, M4P 1K1
TELEFON 486-1533

Heanaaberlikud tervitused ESTO puhul!

LATVIAN (Toronto) CREDIT UNION

491 College St., Toronto, Ont. M6G 1A5 — Tel. 922-2551

Koondame oma ühiskonna majandusliku jõu eestluse sihtide teenistusse.

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS

National Estonian Foundation of Canada

Annetus ja pärandussummad vabastatavad tulu- ja pärandimaksust.

958 BROADVIEW AVE., TORONTO, ONTARIO M4K 2R6

EESTI MAJANDUSKLUBI KANADAS

Tervitame ESTO '84 osavõtjaid ja korraldajaid!

„MEIE KODU"

Austraalia eestlaste nädalaleht
Australian Estonian Weekly

141-143 CAMPBELL ST. DARLINGHURST, 2010, AUSTRALIA

TERVITAME KÕIKI KAASMAALASI ESTO 84 JA SINI-MUST-VALGE 100 A. JUUBELI PUHUL

EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS

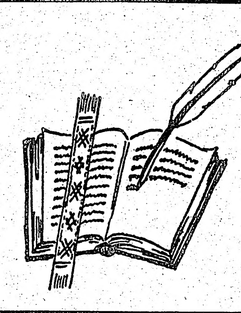

Rõõmsaid taaskohtumisi ja head kordaminekut ESTO '84 üritusil!

OMA PRESS LIMITED

Offset & Letterpress

1955 LESLIE ST., DON MILLS, ONT. — TEL. 444-1084

Parimaid tervitusi kõikidele eestlastele!

HEINSOO INSURANCE BROKERS LTD.

EESTI MAJAS

958 BROADVIEW AVENUE, RUUM 202, TORONTO, ONTARIO M4K 2R6

Telefon 461-0764

Tervitusi ESTO külalistele!

H. LATER & CO. LTD.

INSURANCE BROKERS

KÕIK KINDLUSTUSLIIGID ALATES 1949

1482 Bathurst St., Toronto, Ont. M5P 3H1 — Tel. 653-7815

Kõik maakonnad tervitavad Ülemaailmseid Eesti Päevi ja ESTOLE kogunevaid rahvuskaaslasi

MAAKONDLIK ESINDUSKOGU

TORONTO EESTI SELTS

TORONTO EESTI SELTSI

LASTEAED
ALGKOOL
KESKKOOL
GÜMNAASIUM

ESTO-84 PUHUL TERVITAVAD

ESTO '84 puhul tervitavad kõiki reivavendi ja rahvuskaaslasi

Eesti Võitlejate Ühingute Liit Kanadas

Toronto Eesti Võitlejate Ühing

Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühing

Montreali Eesti Võitlejate Ühing

Ottawa Eesti Võitlejate Ühing

Ülemaailmne Eesti Vabadusvõitlejate Keskus

JOHN E. SOOSAR, C.A.

EESTI ARSTITEADLASTE SELTS KANADAS

EESTI RAHVUSTEATER

INDREK UUKKIVI

ANDRES OLVET

„ESTO ÕLU" müügile jõudmine oli oodatud sündmus. Lubatud kella kahe asemel jõudis veok õllelattu kell 3.55, misajaks paljud ootajad olid juba lahkunud. Pildil esimesed ESTO ÕLLE ostjad, vasakult Paul Kako Torontost, müüja Peter Desroches ja Aare Tõnnis Londonist, kes vaatavad, kuidas pudel välja näeb. Esimese kasti ostjaks oli fotograaf Tommy Tomson.

Foto: Tommy Tomson

Võidupüha tähistamine Royal Beachis

Võidupühal, 23. juunil toimus Royal Beach'is asuva, perekond Rein ja Selma Hõbeda talu avaral õuel Võidupüha-jumalateenistus, jutlustas Jakobi koguduse õpetaja mag. T. Nõmmik, organistiks oli Ed. Welin.

Õpetaja rääkis Võidupühast ja selle põhjusest, rääkis jaanipäevast kauges minevikus ja Vabas Eestis. Mainis, et Juhan Liiv ennustas, et Eesti saab vabaks, mida sel korral ei usutud. Eesti rahvas sai vabaks ja saab jälle vabaks. Ta kahjatses, et meie rahvuslikud pühad kipuvad ununema ja eriti meie noorema generatsiooni hulgas on neid, kes ei tea midagi Võidupühast.

Lõpp-palves tänas õpetaja Jumalat, et ta meile andis võidu Vabadussõjas ja palus, et ta aitaks jälle vabastada Eesti, et Eesti lipp saaks jälle lehvida Eestimaal.

Pärast jumalateenistust, perenaine Selma Hõbe oli katnud kirikulistele rikkaliku toidulaua ja pakkus kuuma kohvi.

Õhtul süütas peremees Rein Hõbe võidutule ja noorperemees Mati Hõbe jaanitule, mis asus kõrgel olevas rasvatünnis.

Võnnu lahingutest 9.—23. juunil ja hiilgavast võidust rääkis J. Säägi, lõpetades oma kõne järgmiselt: „Jaanituled kustusid . . . Kus nad tänavu sel päeval, seal kaugel veel süttivad, ei ole need enam endised. Sääl räägivad need hävitusest ja punasest terrorist, kuigi need tahaksid süttida lootuse ja usu sümbolina. Jaanituled kodumaal ei kustu aga meie südameis. Nagu eestlaste esivanemaid kokku kutsus tuli kingul, nii kutsub ta kokku meid tänapäeval tugevdama oma rahvuslikku energiat võitluseks tõe ja õiguse ning oma sünnimaa eest."

Vahepeal perenaine S. Hõbe kostitas jaanitulelisi viinivorstide ja hapukapsastega misjärel kaua istuti koos, kuulates unustamatuid viise helilindilt, vesteldes mälestusist kuni aeg oli märkamatult jõudnud üle kesköötunni.

☆

Järgmine jumalateenistus toimub 29. juulil Suttoni kalmistul mis on mõeldud ka kalmistu-pühana.

J. S-gi

Lääne-Saksa uusnatsid muudavad suunda itta

BONN — Lääne-Saksa uusnatsid on võtnud omaks endisest ameerikavastasema ja nõukogudeleplikuma liini. Osa rühmitusest on juba loobunud Hitlerist idoolina ja natsiunivormidest, mistõttu ühendused maa äärmiselt vasakpoolsetega paraneksid. Nii tõdetakse Lääne-Saksa valitsuse poolt väljaantavas äärmuslike rühmade tegevust esitlevas rapordis.

Raporti kohaselt uusnatsid jutlustavad nüüd parteituse ja Saksamaade ühendamise eest ja õhutavad viha välismaalaste vastu. Nad nõuavad Lääne-Saksamaa lahkumist lääne kaitseorganisatsioonist NATO'st. Nõukogude leplikumus seletub sellest, et uusnatsid vaatavad ühinenud Saksamaale kui N. Liidu huvidele vastavale riigile.

Äärmusvasakspoolsetele lisaks kosivad uusnatsid „skinhead'e", huligaansust harrastavaid jalgpallihulle ja „machogruppe". Mõned on juba loobunud Hitleri-kultusest ja arvavad,

et äärmusvasakpoolsetega võidakse alustada „imperialismivastast vabadusvõitlust".

Rapordis tehti selge vahe uusnatside ja äärmusparempoolsete vahele, kuigi mõlemad liikumised on rassistlikud, natsistlikud, demokraatia vastased ja on sageli ka ameerikavastased.

Uusnatside organisatsioon sai möödunud aastal sada uut liiget, millega liikmete üldarv tõusis 400-le. Organisatsioonide arv vähenes aga 21-lt 16-le. Äärmusparempoolseid organisatsioone on 68 üle 20.000 liikmega.

Möödunud aastal olid uusnatsid süüdi üle 2000 seaduserikkumises,

millest suurem osa oli juutide vastu, peamiselt nende haudade rüvetamine.

Üks uusnatside lendleht tsiteeris hiljuti Otto Remeri, natsi, kes 1944. a. mängis märkimisväärset osa Hitleri võimultkukutamise katse takistamisel: „Kes liitub USA-ga — hävib, kes liitub N. Liiduga jõuab võidule!"

TÕNIS LAAR, B.Sc., LL.B.

SILJA S. SEPPI, B.A., M.Ed., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR

URMAS SUITS, LL.B.

TED ROLAND LAAN
ADVOKAAT — NOTAR

TÕNU TOOME
ADVOKAAT — NOTAR

JOHANNES JÄRVALT, B.A.Sc. LL.B.

ADO PARK, Q.C.

Tervitusi ESTO külalistele ligidalt ja kaugelt!

HELLARRA SERVICES
1989 Danforth Ave. Toronto Ont.
M4C 1J7 694-6241

raamatupidamine ja tulumaks
Helle Rannik
endine keskvalitsuse tulumaksurevident

ESTO-84 PUHUL TERVITAVAD

mili

kotkajärve metsaülikool

15.—22. juuli 1984

Info: 45 Fulton Ave., Toronto, Ont. M4K 1X6

Telefon 463-9065

Toronto Eesti Püssi- ja Püstoliklubi

Toronto Eesti Meeskoor

Toronto Eesti Rahvatantsijate Rühm

„Kungla"

Ühing Eesti Suvekodud Jõekäärul

Toronto Eesti Segakoor

Eesti Pensionäride Klubi Torontos

Toronto Eesti Õngitsejate ja

Jahimeeste Selts

Memorandum Stokholmi konverentsile

Tuumarelvadevaba tsoon peab haarama Koola poolsaare, Balti riigid ja kogu Ida-Euroopa

Stokholmi Konverentsi esimesel nädalal tundis maailma avalikkus selle vastu huvi. Kui konverentsi teine istungjärk 8. mail algas, oli huvi konverentsi vastu juba täielikult kadunud. Aga konverents jätkas oma tööd vapralt ka Sergeli turgu ümbritsevas saunaleitsakus kuni 7. juulini, mil algas suvevaheaeg. Balti organisatsioonid korraldasid õnnestunud pressikonverentsid Stokholmi konverentsi alguses jaanuaris. Aktsioonide teine faas teostati nüüd, juuni alguses, kus kõigile delegatsioonidele saadeti Eesti Rahvusnõukogu, Eesti Komitee ja Eesti Rahvusfondi poolt allakirjutatud memorandum koos mitmete lisamaterjalidega.

Memorandumi alguses toonitatakse, et Euroopa julgeoleku probleem on põhjustatud Euroopa lõhestumisest, mis alguse sai sellest, kuidas N. Liit tõlgendas ja täitis Jalta kokkulepet. President Mitterrand näeb selles hädaohtu rahule nii Euroopas kui kogu maailmas. USA välisminister George P. Shultz deklareeris konverentsi avamisel:

„Ühendriigid ei tunnusta Euroopa kunstliku jagamise õiguspärasust... Inimõigused on Euroopa julgeoleku keskseks probleemiks. Helsingi kokkulepe deklareerib, et inimõigused ja vabadus on igasuguse rahu eeldused. Taotlused jätkata Euroopa killustamist põhjustavad ebastabiilsust ja pinget."

Peaminister Olof Palme rõhutas konverentsi avamisel väikerahvaste õigusi:

„Kui väiksemate riikide vabadust ja territoriaalset puutumatust rikutakse, põhjustab see rahutust ja kartust ka teiste väiksemate riikide juures."

NÕUKOGUDE LIIDU EBASEADUSLIK OKUPATSIOON EESTIS

Inimõiguste ja põhiliste vabaduste aluseks on rahvaste õigus enesemääramiseks ja iseseisvuseks. Eesti suhtes on N. Liit rikkunud ja jätkuvalt rikub neid õigusi oma ebaseadusliku okupatsiooniga. Siin N. Liit rikub tema poolt allakirjutatud ja ratifitseeritud Rahvusvahelist Kokkulepet majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste vabaduste kohta, samuti Rahvusvahelist Kokkulepet kodanike ja poliitiliste õiguste kohta, mis kehtestusid 1976. a.

NÕUKOGUDE SURVE ON KASVANUD

„Stokholmi konverents saavutab oma eesmärgid, kui ta täidab Helsingi kokkulepet 1. aug. 1975. N. Liit ja teised Ida-Euroopa riigid ei ole aga kuidagi soodustanud inimlikke kontakte ning ideede ja isikute vaba liiklust üle piiride. Surve on aina suurenenud pärast Belgradi ja Madriidi jätkukonverentse. Kontaktivõimalused üle piiride on halvenenud aastast-aastasse, normaalne kontaktivõimalus välismaalastega on tegelikult võimatu. Skandinaavia ja lääne ajakirjandus on kättesaamatu, külastused sugulaste juurde välismaal rangelt piiratud, perekondi takistatakse ühinemast, miilits ja julgeolekuvõimud ähvardavad kõiki, kes üritavad kontakte välismaalastega, rahu eest võitlejad nagu Lagle Parek ja hiljuti Enn Tarto on saanud vanglakaristuse pikkadeks aastateks."

TUUMARELVADEVABA PIIRKONNA PROBLEEM

Memorandumi lõpul rõhutatakse, et tuumarelvadevaba piirkonna loomine Põhja- ja Kesk-Euroopas võib olla esimeseks sammuks Euroopa julgeoleku kindlustamisel. Selle eelduseks on aga, et see piirkond haarab ka Koola poolsaare ja kolm okupeeritud Balti riiki ning et Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele antakse võimalus end kuulutada liitudevabadeks maadeks.

Memorandumile on alla kirjutanud Eesti Rahvusnõukogu esimees Mihkel Mathiesen, ERN-i Väliskomisjoni esimees Johannes Mihkelson, Eesti Komitee Org. Liidu esimees Johan Ungerson ja Eesti Rahvusfondi esimees Martin Juhkam.

MEMORANDUMI LEVITAMISEST

Memorandumile on lisatud Tallinnast aastavahetusel Stokholmi konverentsile saadetud läkitus ja ERF-i uus publikatsioon venestamisprobleemide kohta Eestis. Memorandum on saadetud ka konverentsist osavõtvate riikide saatkondadele Stokholmis. ERN-i Väliskomisjoni esimees Joh. Mihkelson andis memorandumi isiklikult üle Rootsi, Prantsuse ja rea teiste riikide delegatsioonide esimeestele. Memorandumi sisu on teatavaks tehtud ka rootsi välispressile.

ILMA LUGEJA PIDEVA TOETUSETA EI OLE MEIL HOMME EESTI KIRJANDUST EGA KOHTA KULTUURRAHVASTE PERES!

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV

Toronto esindus

Arved Viirlaid, 63 Glen Davis Crescent, Toronto Ont. M4E 1X7

EESTI LAULJATE LIIT PÕHJA-AMEERIKAS

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

EESTI KIRJANDUSE SÕBRAD

HIIDLASTE SELTS

EESTI ETNOGRAAFILINE RING

ESTO '84 SÕJAINVALIIDIDE KOMITEE

EESTI KUNSTNIKE KOONDIS TORONTOS

EESTI JAHTKLUBI KANADAS

EESTI LIIT KANADAS

ESTO-84 PUHUL TERVITAVAD

Dr. T. KALM, V.S.

S. HOLMBERG, D.D.S.

MARET TRUUVERT, D.D.S., D. Paed.

PIRET TRUUVERT, B.Sc., D.D.S.

Dr. MART LEESMENT

Dr. ALLAN LAUR, D.D.S.

Dr. PETER VÄLJAS, D.D.C.

Dr. RAIMOND PAHAPILL

Dr. REET VANASELJA

Dr. JAANUS MARLEY

Ontario moodsa naisvõimlemise juht Evelyn Koop vastu võtmas Ontario Achievment Award diplomit turismi ja meelelahutuse ministrilt Reuben C. Baetz'ilt. Diplom antakse amatöörspordi treenereile ja sportlasile provintsis, kes võidavad meistritiitli rahvuslikus, internatsionaalses ja maailmaklassi tasemel.

Rahvapillimehed esinesid kanadalastele

Toronto Eesti Rahvapillimeeste orkester sisustas Georgina valla Kanada Päeva

Georgina vald, kus elab üle 500 eestlase, pühitses Kanada aastapäeva kahel päeval. See algas laupäeval, 30. juunil igasuguste ettekannete, võistluste, tantsude ja orkestrite ettekannetega ning kestis kogu päev.

1. juuli kava täitma oli kutsutud ka Eesti Rahvapillimeeste orkester. Orkestri esinemisest oli juttu eesti ajalehtedes, mis korraldaja, vallavolikogu liikme, pr. Sheperd'i mitmekordse informatsiooni kohaselt pidi toimuma Georgina vallamaja (Civic Centre) juures, kuid osutus valeks, sest tegelikult toimus see Suttoni alevi näituseväljakul. Kuna eesti ajalehtedele informatsiooni ajalehtedele andja K. Meipoom sai sellest teada alles pühapäeva enneIõunal, siis oli paranduse tegemine võimatu. Orkestri juhile O. Haamerile sai Meipoom veel teatada Torontosse telefoniteel ja sõitis siis Georgina vallamaja juurde, et juhatada sinna sõitvaid eestlasi õigesse kohta.

Orkestri esinemine pidi algama kell 2 p.l., kuid viibis vahepeal korraldatud loterii tõttu. Inimesed, kes olid tulnud orkestrit kuulama, tüdinesid päikese käes istumisest ja hakkasid tribüünilt lahkuma. Lavale jäi veel paarisaja inimese ümber, nende hulgas umbes sada eestlast.

Teadustaja hr. Sheperd rääkis mikrofoni, et varsti esinevad eesti tantsijad, seda pidevalt nii kaua korrates kui temale selgeks tehti, et eestlased ei tantsi pillidega vaid mängivad nendel.

Orkester alustas bravuurselt Porilaste marsiga. Mängis siis veel tuntud viise, saades tugevate aplauside osaliseks. Lõpuks mängiti „Kaugel, kaugel on minu kodu", kus A. Tuvikene solistina kaasa laulis. Ta kutsus ka inglise keelt kõnelevaid kaasa laulma.

Lõpuks teadustaja hr. Sheperd tänas orkestrit ja ta juhti. Paljud tundsid huvi eesti rahvapillide vastu ja pärisid nende kohta andmeid, mida ka orkestri juht ja liikmed lahkelt andsid.

J. S-gi

Riigi plaanimajandus hävitab keskkonna

MOSKVA — Juhtiv nõukogude ajakiri „Nash Sovremjennik" (Meie kaasaeg) on teravalt mõistnud hukka kahjustused, mis on tehtud riikliku majanduse plaanitegijate poolt ja nimetas praegust toormaterjalide tagavara kasutamist barbaarseks.

Selles ühes paljastavamas artiklis keskkonna kahjustuste üle, mis kunagi on ilmunud N. Liidu ajakirjanduses, öeldi et metsad ja põllumaad on hävitatud ilma vajaduseta, mispärast tuleviku-generatsioonid võivad selle tõttu kannatada.

Nõukogude meedia on vaid harukordadel olnud kriitiline valitsuse poliitikale

ja see artikkel on eriti shokeeriv, kuna see vihjab rahulolematust praeguse juhtkonna vastu,

kiites eelnevat presidenti Juri Andropovit, aga ei nimeta tema järglast Konstantin Tshernenkot.

Artikli autor Boris Mironov ütles et peamine põhjus keskkonna kahjustusele tuleneb ükskõiksusest loodusvarade kasutamise planeerimisel ja saamatusest olevate jäätmete kasutamisel. Miljoneid tonne vana paberit, tekstiile ja metalljäätmeid visatakse ära, selle asemel et neid uuesti kasutusele võtta.

Autor tõi näiteks plaanimajanduse mõtlematusest juhtumi hüdroelektrijõujaama ehitamisel Krasnojarski piirkonnas Siberis,

mille tõttu 396.000 hektarit parimat põllumaad ära hävitatakse, kus asub praegu 10.670 farmi ja parimaid männimetsi.

Ametlike plaanide tegemisel üldse ei nimetatud millist kahjustust see võiks põhjustada keskkonnale.

Andropov oli olnud esimene N. Liidu juht, kes oli nõudnud keskkondlikku hoolt.

Dr. ANN K. REBANE

Dr. ANDRES LAANSOO
BARRIE, ONT.

Dr. K. REET ROMAN, D.D.S.

ESTO puhul tervitab

riinu

kõigi eesti kodude ühendaja.

Tervitame eestlasi ESTO '84 puhul!

Vapaa Sana Press Limited
400 Queen Street West, Toronto, Ont. M5V 2A6
Telefon 368-7721

RITMIKA
Moodsa rütmilise võimlemise klubi
Annely Riga — Tel. 224-1674
Siina Kasekamp — Tel. 222-5751
RITMIKA

EDGEWOOD
REAL ESTATE LIMITED - BROKER
Leo Prii
EDGEWOOD REAL ESTATE LTD.
Tel. kontor: 236-1155
kodus: 251-0737
5128A Dundas St. West (at Kipling) Isiington,
Ontario M9A 1C2

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 10. juulil 1984 — Tuesday, July 10, 1984

KAJAD.

"TULE TANTSI"

KAJA orkester pühitseb 4-ndat ESTO't hiljuti ilmunud kassetiga

★ 12 pala — uued viisid:
„ESTO'le"
„TULE TANTSI"
„SADAM OOTAB"

Sobiv tantsuks ehk kuulamiseks

Stuudio kvaliteediga lint

HIND $10.—

müügil igalpool

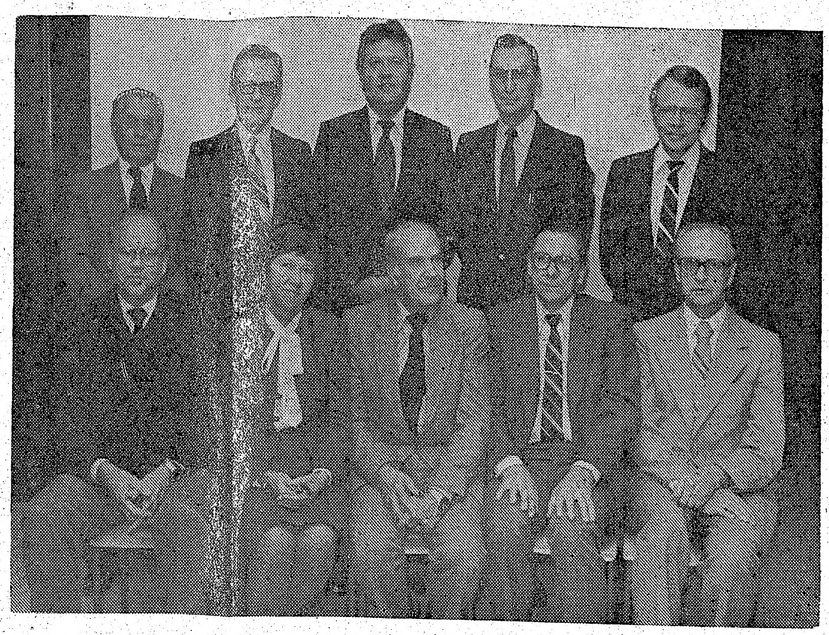

ESTO-84 juhatus. Esireas vasakult: Nikolai Valge, Lydia Aruvald, Toomas Metsala, Feliks Koop, Endel Aruja, seisavad August Jurs, Härnald Toomsalu, Laas Leivat Herbert Kasenurm ja Kalus Meipoom.

ESTO-vein kuulsalt veinitegijalt

Paul Bosc tuli Kanadasse suurte kogemustega nii viinamarja kasvanduse arendamise kui ka veini tegemise alal, olles nendel aladel töötanud aastaid nii Marokkos kui ka Prantsusmaal.

Nagu enamus sisserändajaid pidi ta alguses töötama peremehele, sel puhul ühele suurele Ontario veinifirmale. Tema palgalise töö tulemuseks oli laialdast tunnustust leidnud ja ehk Kanadas kõige kuulsamaks saanud veinisort „Alpenweiss".

Samaaegselt 15 aasta jooksul Bosc katsetas prantsuse viinamarjasortidega Ontarios, püüdes neid kohandada siinsele külmemale kliimale.

1980-ndateks aastateks oli ta jõudnud niikaugele, et võis hakata tootma prantsuse tüüpi viinamarjadest veini Chateau-Des-Charmes nime all.

Veinitööstus toodab veini marjadest nagu Chardonnay, Aligote, Riesling, Gamay, Auxerois, Pinot Noir ja hiljuti ka Cabernet, Sauvignon ja Merlot.

Chateau-Des-Charmes veinid on saanud tunnustust tuntud veinimaitsjate-kriitikute poolt nagu Peter Ward, Tony Aspler jt.

Chateau-Des-Charmes veine on kasutanud kuulsused nagu kuninganna Elizabeth II — Estate Chardonnay, president Reagan -- Seyval Blanc; Kanada provintside peaministrite konverentsil — Riesling ja Sentinel Rouge. Ka pakub Air Canada Gamay Beaujolaisi oma esimese klassi reisijatele.

Bosc ütleb, et ta edu saladus on püüe võistelda heade Euroopa veinidega, selletõttu äärmuslik kvaliteedi nõue. Isegi tammest veinivaadid on tellitud prantsuse kõige parema vaaditegija käest.

Chateau-Des-Charmes toodang on väike, võrreldes nn. suurte firmadega, umbes 40,000 kasti. Asjatundjate hulgas tuntud nime tõttu on Chateau-Des-Charmes toodang siiski alati kiirelt väljamüüdud, kuigi hinnad tunduvad veidi kõrgemad kui tavaline kaup.

Bosc ise aga ütleb, et ta veinid on umbes pool hinda sellest, mis võrreldavad prantsuse veinid maksavad. Esto-vein kiideti heaks salajase Esto zhürii poolt, ning hilisemal kontrollimisel veel ürituste juhatajate poolt. Esto vein on väärikas Estole ja ka külalistele pakkumiseks.

Kanada tarbekunsti paremik

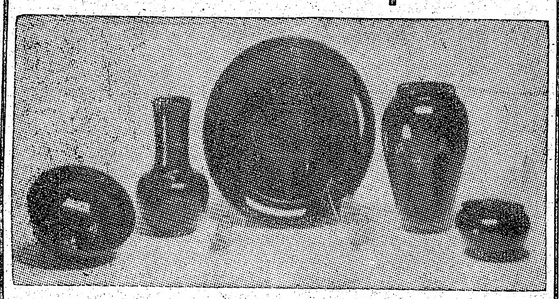

The Guild Shop'is on saadaval käsitsivalmistatud esemeid keraamikast, klaasist, fiiberist, puust ja metallist. Valmistatud KANADA parimate kunstkäsitööliste poolt.

ESKIMO GALLERY's on saadaval INUIT skulptuuri ja äratõmbeid (prints), mis kuuluvad Kanada kollektsiooni paremiku hulka.

THE GUILD SHOP
140 Cumberland St., Toronto — 921-1721
(Bay—Cumberland, Bloori subway)

10% hinnaalandust CRAFT'i osakonnas selle kuulutuse ettenäitamisel.

Hiigelplahvatus N. Liidu laevastiku baasis

USA salaluure teateil olevat hävinud kuni kolmandik rakettidest ja põhjustanud palju inimohvreid

WASHINGTON — Suurem plahvatus möödunud kuul N. Liidu Põhjalaevastiku baasis Severomorskis, Koola poolsaarel usutakse olevat hävitanud kuni kolmandiku laevastiku maapinnalt õhku tulistatavate rakettide laost.

Mai keskel toimunud plahvatus oli nii tugev Barentsi mere ääres, 900 miili Moskvast põhjas, et Lääne salaluure agentuurid said arvasid, et see on tuumaplahvatus. USA spionaazh-satelliidid avastasid plahvatuse N. Liidu baaside piirkonnas, mis on N. Liidu laevastiku suurim sõjalaevastik keskenduspunkt.

Üks USA vanem ametisik ütles, et see plahvatus tegi väga suurt kahjustust,

võimalik, et hävis üks veerand kuni üks kolmandik laevastiku rakettide tagavarast,

kuid see ei teinud kahjustusi N. Liidu Põhjalaevastikule, teatatakse USA salaluure allikaist.

Samust allikaist öeldakse, et N. Liit on siiski vajalikult varustatud maapinnalt õhku tulistatavate rakettidega, mida võidakse kiiresti tuua teistest laevastikubaasidest. Siiski on saadud teateid, et plahvatus põhjustas väga suuri inimohvreid.

Kuigi USA avastas plahvatuse kohe ja Washington on saanud üksikasjalikku informatsiooni ühest teisest allikast,

hoidis USA oma andmed salaja põhjusel vältimaks võimalikku informatsiooni liikumise teede paljastamist,

kuidas neid eriti tundlikke andmeid saadi.

Aprillis N. Liidu laevastik korraldas oma suurimad laevastiku manöövrid N. Liidu ajaloos Põhja-Atlandil ja Norra meres, millest võttis osa 260 laeva, kaasaarvatud 70 allveelaeva Põhja- ja Läänemerest.

N. Liit pole kunagi avaldanud õnnetusjuhtumeid,

millest USA sõjaväe spetsialistid on korduvalt teateid saanud

ja mis on põhjustatud nõukogude ebakompetentsusest ja hooletusest.

Marksism on „vähktõbi"

WASHINGTON — USA president Ronald Reagan hoiatas, et ta tahab teha, mis iial vajalik peatamaks Nikaraagua „gängi" kommunismi eksporteerimast. Kommunismi vähktõbi tuleb välja opereerida, ütles Reagan kohtumisel 19 konservatiivse poliitikuga. President tegi oma väljenduse, kui pinge Kesk-Ameerikas suurenes pärast, kui Honduras andis korralduse Nikaraagua saadikule Edwin Zablah'ile 48 tunni jooksul maalt lahkumiseks. „Voice of Nicaragua" raadio Managuas ütles, et saadiku väljasaatmine demonstreeris „sõjalikku hoiakut".

Eestlaste suvepäev Londonis

Maikuu viimasel nädalalõpul toimus 31. Inglismaa Eestlaste Suvepäev. Briti pealinna oli tulnud kaasmaalasi mitmelt kontinendilt, samuti tuldi bussidega Inglismaa eestlaste keskusist. Külalisi oli Saksamaalt, Rootsist, Prantsusmaalt, USA-st ja Austraaliast. Oma osavõtuga austasid suvepäeva ka läti, leedu, poola, tshehhi ja teiste rahvuskoondiste esindajad.

Pealelõunal mahutas Porchester Hall parajasti kogunenud rahvahulka. Lavale kogunes poolesajaline ühendatud segakoor, mille koosseisus oli naishääli ligi kaks korda rohkem kui mehi. Võimsalt kõlas ühislaul „Kaunistagem Eesti kojad", kui saali kanti kuus Eesti lippu rahvarõivais neidude saatel, nende hulgas Saksamaa eestlaste koori „Leelo" lipp.

Tamara Maripuu tervitas kohalolijaid inglise ja eesti keeles,

misjärel peale traditsioonilist ühislaulu „Hoia, Jumal Eestit", algas segakoor K. Türnpu laulu ga „Priiuse hommikul" Villu Laidsaare juhatusel.

Koorijuht Ernst Luuk juhatas M. Lüdigi „Põlismetsa järv", Astrid Miilmaa C. Kreegi „Ma kõndisin vainul" ja Tiina Metsmaa J. Aaviku „Püha, põline ja üllas".

Pärast vahepealseid tervitusi jätkus kava, kus naiskoor laulis kaks soome laulu, O. Merikanto „Meri" ja G. Linseni „Südame sünnimaa", esimest E. Luuki, teist K. Millmaa juhatusel, klaveril Tiina Metsmaa. TES „Tuleviku" 30-liikmeline koor laulis neli laulu Peter Sheldoni kitarrisaatel ja Astrid ja Karin Miilmaa juhatusel. Nende järel kaks noort solisti esitasid klaveripalasid.

Laulupeolise osa lõpetas meeskoor „Koit" E. Luugi juhatusel, lauldes T. Vettiku ja E. Võrgu laulud.

Siis ühendatud segakoor esitas veel T. Vettiku „Sääl kus Soome lahe lainte harjad" ja M. Härma „Pulmalust" õdede Miilmaade juhatusel.

V. Laidsaar juhatas Sibeliuse „Finlandia" ja E. Luuk M. Saare „Murannikmaa". Lisapalana anti veel M. Härma populaarne „Tuljak".

Peale lühikest vaheaega esinesid ühendatud rahvatantsurühmad. Üldjuht Aili Eistrat esines teadustajana, Leicesteri ja Londoni rühmade juhid Malle Toom ja Juhani Eistrat tantsisid kaasa 30-liikmelises rühmas. Tantse saatis akordionil Heino Laanemägi. Esitati üheksa tantsu ja lisapalaks „Tuljak".

Peale kontserti siirduti lähedalasuvasse kirikusse, kus toimus jumalateenistus kõigi vaimulike osavõtul. Praost A. E. Aaviksaar luges algsalmid ja palve, mag. Salme Aarendi pühakirja ja usutunnistuse, jutlustas praost emeeritus J. Taul, kirikupalve luges H. A. Võsang. Meeskoor Koit" laulis E. Luigi juhatusel kaks laulu.

Suvepäeva viimaseks osaks oli seltskondlik koosviibimine. Tantsuks mängisid lätlased, üldise heatuju suurendamiseks aitas kaasa ka saali kõrvale ülesseatud baar.

Noorte kvartett „Helin" (Peter Sheldon, Juhani Eistrat, Astrid ja Karin Miilmaa) esinesid tantsude vaheajal 20-minutilise kabareega.

Aga juba peale kella kümmet hakkas peoliste arv vähenema. Lahkusid põhjapoolseist linnadest tulnud külalised oma bussidega.

Jalta kokkulepe tühistada!

1945. a. Jalta kokkulepe, mille alusel Kesk- ja Ida-Euroopa jäeti N. Liidu totalitaarsuse küüsi, on inimsoo ajaloos üheks kõige vastikumaks aktiks. Nende miljonite inimeste silmis, kes elavad Poolas, Ukrainas, Tshehhoslovakkias, Ungaris, Lätis, Eestis, Leedus, Bulgaarias, Valgevenemaal ja Rumeenias on Jalta kokkulepe vaba maailma allaandmine Ida-Euroopa orjastajaile.

Jalta kokkuleppe tühistamine oleks suur võit kõigile, kes usuvad vabadusse ja õiglusesse. Tühistamine annaks suurejooneliselt moraalset toetust neile rahvastele ja riikidele, kes tänapäevani võitlevad selle iseseisvuse eest, mis Jalta kokkuleppel ära anti N. Liidule.

Ühendriikide Kongressis on senaator Robert Kasten ja alamkoja liige Tom Corcoran esitanud ühise resolutsiooni Jalta kokkuleppe tühistamiseks. 24. juunil korraldasid mitmed vabadus-grupid mitmetes linnades üle Põhja-Ameerika demonstratsioone selle resolutsiooni teostamiseks.

Samal päeval, s.t. pühapäeval 24. juunil, Canadian Coalition for Peace Through Strength korraldas ka Torontos demonstratsiooni Kasten'i Corcoran'i resolutsiooni toetamiseks. Demonstratsioon toimus Ühendriikide konsulaadi ees, 360 University Ave., algusega kell 3.30 pärast lõunat.

The Finnish Place

5463 Yonge St. Willowdale — Finchi lähedal
Telefon 222-7575

Soome delikatess-, pagari- toodete- ja kinkeäri

Klaaskaubad, milliseid enam ei valmistata, nüüd väljamüügil kuni

50% HINNAALANDUST

Palju muud soodsate hindadega ja väljamüügil

ESTO '84 külalised, tere tulemast!

Suvised äri lahtioleku-ajad:
esmasp., teisip., kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9—3

TORONTOST HELSINGI $895

Lapsed alla 12 a. $448

Finnairi FINNLINK grupilennud Torontost Montreali kaudu Helsingi koostöös Air Canadaga on kiired ja odavaim viis reisida grupilennuga Soome sel aastal. Lende ja erihindu mujalt Kanadast Montreali võite küsida oma reisibüroost.

Valige oma mineku- ja tagasitulekuaeg. Sealoleku aeg ei tohi olla üle 90 päeva ega alla 7 päeva.

MINEK: nädalati märtsist oktoobrini 1984.
TAGASITULEK: nädalati märtsist oktoobrini 1984.

Juuni, juuli ja augusti lennud Torontost $995, lapsed alla 12 a. $498, sülelapsed $100.

Hinnad Montrealist Helsingi
Täiskasvanud $799, lapsed alla 12 a. $400, sülelapsed $80.
Juuni, juuli ja august Montrealist täiskasvanud $899, lapsed alla 12 a. $450, sülelapsed $90.
Grupilennud tühistatakse, kui on vähem kui 20 reisijat.
Võtke ühendus oma reisibürooga või Finnair kontoriga.

FINNAIR

Hinnad võivad muutuda ilma eelhoiatuseta.

Toronto (416) 927-7400 Montreal (514) 282-1173 Vancouver (604) 687-7582